

وزارت صنایع و معادن
دفتر صنایع نساجی

صنعت کفش

تهیه و تدوین:

مهندس جلیل دهقانی- رئیس گروه صنایع کفش و چرم
مهندس سیمین دخت خاشعی- کارشناس صنایع کفش و چرم

تابستان 1386

پیشگفتار

از آنجایی که کسب آمار و اطلاعات، پیوسته با مشکلاتی توأم می‌باشد و صنعت کفش نیز از این قاعده مستثنی نبوده، این صنعت همانند صنعت چرم علاوه بر فقر منابع علمی در جهت دستیابی به آخرین دستاوردهای علمی، پژوهشی و فنی، متأسفانه از نظر منابع آماری نیز بسیار محدود بوده هم از بعد جهانی و یا مربوط به کشورمان. لذا تلاش‌های فراوان برغم این محدودیتها صورت پذیرفته و در حد بضاعت این گزارش تهیه گردیده است و همانند جزوات گذشته اینجانب که مورد بهره‌برداری عموم بخصوص دانشجویان عزیز که در پایان نامه‌های خود استفاده نموده‌اند لازم است مجدداً "بازگو نمایم که چنانچه آمارها چه داخلی و چه خارجی به روز نمی‌باشد و بعضاً" حتی مربوط به دو تا سه سال گذشته بوده، این آمارها یا جدیداً" منتشر نگردیده (همانند اطلاعات مربوط به مرکز آمار که آخرین آن مربوط به سال 1384 می‌باشد) و یا برخی اطلاعات مربوط به آمارهای جهانی که از طریق فائو هر سه سال منتشر می‌گردد و یا اینکه عدم توانایی و بضاعت علمی و نرم‌افزاری تهیه‌کنندگان بوده که نتوانسته‌اند به این اطلاعات دست یابند. بهر حال امید است این گزارش که صرفاً "آماری بوده و به مسائل فنی نپرداخته، بتواند مورد استفاده صاحبان صنعت و دانشجویان عزیز قرار گیرد.

در پایان از همکاری صمیمانه جناب آقای علی لشکری، مدیر مسئول محترم مجله صنعت کفش و اعضای محترم هیئت تحریریه کمال تشکر و قدردانی را می‌نمایم.

دهقانی

فهرست مطالب

4	تاریخچه
6	1- پای پوش (نیاز جوامع -درجه اهمیت-ویژگیهای آن)
8	2- معرفی محصول
15	3- تولید
32	4- واردات
39	5- صادرات
45	6- وضعیت ارزی و سرمایه گذاری خارجی صنعت پای پوش
46	7- بررسی اجمالی تکنولوژی و روش های تولید و عرضه محصول در کشور
49	8- بررسی صنعت از نظر سازگاری با شرایط زیست محیطی
49	9- مقایسه شاخصهای اقتصاد کفش با برخی شاخصهای اقتصاد کلان کشور
55	10- فرصتها و چالشها
58	11- مشکلات صنعت کفش ایران در حال حاضر
61	12- پیشنهادات
61	13- نگاه آینده نگارانه صنعت پای پوش
64	منابع و مآخذ

به نام خدا

تاریخچه

یکی از مهمترین اعضای بدن، پای آدمی است که صدمات وارده به آنها انسان را در وضعیت ناپهنجاری قرار می دهد و بدین جهت بود که بشر اولیه به لحاظ جلوگیری از صدمات وارده بر پاهای خود که برهنگی یکی از عوامل اصلی آن بود اندیشه کرد که برای خود پای پوش تهیه نماید. با پیدایش تمدن های بشری این تفکر تقویت گردید و پای پوش به عنوان یکی از ضروریات افراد جوامع آن روزی مد نظر قرار گرفت. بررسی های به عمل آمده از نوشته ها و کتیبه های آثار باستانی مبین آن است که مصریان و ایرانیان باستان (آریایی ها) و در مراحل بعدی رومیان، اولین تمدن هایی بودند که در ساخت کفش نقش داشته اند. اولین تجربه این تمدنها تولید کفش از الیاف گیاهی به نام پایروس بوده که مواد دیگری همچون تکه های چوب و پوست حیوانات نیز در ساخت آنها به کار برده می شد. با گذشت زمان تزئینات متعددی بر کفش افزوده شد که در واقع نوع تزئین کفش، محیطی که کفش در آن پوشیده می شد و سلاقی هنری مردم آن زمان را نشان می دهد.

ژاپنی ها تاریخچه ای طولانی در پوشیدن صندل چوبی دارند. خانواده های سلطنتی، بازرگانان و حتی بازیگران هرکدام صندل خاصی می پوشیدند، در حالیکه یونانیان بر طراحی و زیبایی تاکید داشتند، رومی ها نوعی صندل نظامی طراحی کردند که در طول جنگ می پوشیدند.

در گذشته "موکازین" کفش مورد استفاده در کشورهای سردسیری بود که اولین اسکیموها آن را اختراع کردند. تا نیمه اول سال 1800 بیشتر کفش ها روی قالب های تخت ساخته می شد و تفاوتی میان لنگه چپ و راست نبود. در این سالها تمام کفش ها با همان ابزاری که در مصر اوایل قرن چهاردهم قبل از میلاد استفاده می شد تهیه می گردید.

قدیمی ترین پایپوش مورد مصرف در ایران مربوط به 4500 سال قبل می باشد که "غوشنگ" نام داشته که بعدها نوع تکامل یافته تر آن به نام "چاروق" در میان اقوام ایرانی رواج داشته است که در نقوش باستانی نقش رستم و تخت جمشید آثار پای پوش ایرانی نمایان می باشد.

بعد از آن سالها ، تلاش برای ماشینی شدن تولید کفش آغاز شد. آمریکا اولین کشوری بود که اولین خط تولید کفش ماشینی را با موفقیت آغاز کرد و در سال 1845 ، اولین جایگاه دائمی خود را در صنعت کفش باز نمود و سپس در سال 1846 ماشین دوخت و در سال 1875 ماشین تولید انواع مختلف کفش تهیه گردید.

تولید کفش در ایران به روش صنعتی و با اتکاء به تکنولوژی روز از سالهای 1330 تا 1335 پایه گذاری گردید که در این راستا اولین کارخانه کفش ماشینی به نام کفش مهشید و سپس واحد سه ستاره افتتاح گردید که در ادامه این راه واحدهای کفش ملی ، بلا و وین بزرگترین مجموعه های تولیدی بودند که گام به عرصه صنعت کشور نهاده و توسعه یافتند.

در سال 1340 کفش ملی با سرمایه گذاری های مشترک با برخی از تولید کنندگان اروپایی و ژاپنی به بزرگترین تولید کننده کفش ماشینی ایران و خاورمیانه تبدیل گردید . رشد و توسعه این صنعت از سال 1350 به بعد با سرمایه گذاری های هنگفتی که در آن صورت پذیرفت از شتاب فزاینده ای برخوردار گردید. جای بسی تاسف است که در زمان تدوین این گزارش سه مجموعه بزرگ صنعتی کفش ایران ، گروه صنعتی ملی - گروه صنعتی وین و گروه صنعتی بلا (بجز یک واحد آن) بنا به علل های مختلف کاملاً تعطیل و از گردونه تولید کفش خارج گردیده و تنها فروشگاههای این مجموعه ها که از تولیدات سایر واحدها تغذیه می گردند بر جامانده که امید است این فروشگاهها خصوصاً "کفش ملی که سالهاست نماد و هویت صنعت کفش ایران می باشد ، توسط متولیان آن همچنان در خدمت صنعت کفش کشور بوده و از این مسیر خارج نگردند.

1- پای پوش (نیاز جوامع - درجه اهمیت - ویژگیهای آن)

از ابتدای خلقت دو نیاز اصلی خوراک، پوشاک و ضرورت آن مد نظر بوده است. هرچند که تفکرات بشری تدریجاً "مسیر تکامل خود را پیمود و نیازهای دیگر همچون مسکن، آموزش، بهداشت و درمان و .... را در برنامه های زندگی خود قرار داد ولی همچنان خوردن و پوشیدن از اولویت برخوردار بوده و خواهد بود. امروزه با توجه به آمارهای مآخوذه در سبد هزینه های مصرفی غیر خوراکی در سال 1384 خانوارها در ایران بالاترین سهم هزینه مربوط به بخش مسکن می باشد.

خانوار روستایی 24 درصد

خانوار شهری 36/7 درصد

*در اولویت بعدی هزینه های مربوط به پوشاک

خانوار روستایی 11 درصد

خانوار شهری 6 درصد

سهم سبد هزینه مصرف کفش از بخش هزینه های مصرفی غیر خوراکی

خانوار روستایی 3/2 درصد

خانوار شهری 1/7 درصد

جدای از اهمیت آن در بخش اقتصاد خانوار یکی از مهمترین وجوه آن در بهداشت و سلامت خانواده و جامعه می باشد که بایستی مورد نظر سازمانهای ذیربط و مسئول از جمله موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی و دست اندرکاران محترم عرصه تولید قرار گیرد.

ارتباط پا با سایر اعضای بدن به جهت تجمع بسیاری از سلسله اعصاب در آن، درجه اهمیت این عضو را در سلامت انسان آشکار می سازد. ضایعات و خساراتی که از

امروزه از کفش به عنوان یک وسیله درمانی در علم پزشکی استفاده می شود و برای درمان بسیاری از بیماریها و تشخیص ناهنجاریهای پا از آن استفاده می گردد. متخصصان اعتقاد دارند که انسان بدلیل پوشیدن کفش نامناسب در معرض حدود 110 بیماری قرار دارد که ساده ترین آنها عوارضی همچون ایجاد میخچه ، کمردرد ، دردهای عضلانی ، بیماریهای عصبی، سردرد ، تغییر شکل استخوانها و قوس بیش از حد کمر می باشد.

تعریف تولید خوب و راحت و ویژگیهای یک پای پوش اگر مد نظر تولید کنندگان و مصرف کنندگان قرار گیرد ، طبعاً" از عوارض فوق بشدت جلوگیری خواهد شد. کفشی را اصطلاحاً "**راحت**" گویند که مانع عملکرد طبیعی پا و یا ایجاد تغییر در عملکرد پا نگردد.

مهمترین عامل راحتی ، **پاخوری** است. پاخوری از طریق تطابق شکل پا و شکل کفش مشخص می گردد که موارد کلی جهت یک پاخوری خوب عبارتند از :

— **طول:** به اندازه ای باشد که هنگام اعمال حداکثر وزن بدن به پا فضای آزاد کافی برای حرکت پنجه وجود داشته باشد.

— **عرض:** به اندازه ای باشد که هنگام اعمال وزن بدن به پا ، جلوی پا بتواند به راحتی پهن گردد.

— **عمق:** به اندازه ای باشد که پنجه به راحتی در داخل پای پوش حرکت کند . زیرا عمق بیش از حد باعث خمیدگی زیاد گردیده و این خود موجب ناراحتی و صدمه پا می شود.

— قرار گرفتن صحیح پا در کفش

— چسبندگی مناسب پا به سینه (آز و پاشنه) لازم است.

— شکل مناسب سینه پای پوش

— انعطاف پذیری در گام برداشتن

2- معرفی محصول

2-1 نام محصول : پای پوش (انواع کفش)

معمولاً "عامه مردم به انواع پایپوش «کفش» می گویند و با لغت پای پوش نا آشنا می باشند. ولی از آنجاییکه برای استفاده از آمار و ارقام ، کتب ، مقالات و حتی استفاده از جزوات مربوط به فناوری این رشته صنعتی و استانداردهای مربوط به آن نیاز به یک زبان واحد می باشد ، لذا برای آشنایی بیشتر در این گزارش در برخی موارد به تفکیک انواع پای پوش پرداخته تا در شناخت محصول ابهامی ایجاد نگردد.

انواع پایپوش

- Slipper سرپایی
- Sandal صندل
- Shoe کفش
- Boots نیم پوتین
- Boots پوتین
- Boots چکمه

انواع پایپوش از نظر نوع مصرف

- راحتی
- کار و خیابانی
- پیاده روی و تمرینی
- میهمانی و کلاسیک
- ایمنی
- سربازی (نظامی)
- ورزشی

- کفش چرمی 19201113
- کفش ورزشی 19201150
- کفش پلاستیکی 19201114
- کفش لاستیکی 19201112
- پوتین نظامی 19201161
- کفش ایمنی 19201162

2-2 شماره تعرفه های گمرکی

- انواع پای پوش 6401-6402-6403-6404
- کفش های اسکیتینگ دارای ملحقات 95067000

2-3 آخرین شرایط واردات و صادرات

واردات: در حال حاضر واردات انواع کفش آزاد و فصل 64 کتاب مقررات واردات و صادرات مربوط به کفش و اجزای آن بوده که حقوق ورودی آنها 120 درصد می باشد به جز کفشهای دو و میدانی زیر پیچ دار ، اسکی و برف سواری که 25 درصد و کفش های اسکیتینگ دارای ملحقات که 30 درصد می باشند.

لازم به توضیح است که با توجه به کم اظهاری و سیستم دامپینگ در گمرکات کشور که زیانهایی را متوجه تولیدات داخلی صنعت کفش کشور نموده است در سال 1385 با هماهنگی وزارت صنایع و معادن و بازرگانی و سایر وزارتخانه و سازمانهای ذیربط و تشکل تخصصی این صنعت برای واردات کفش حداقل حقوق ریالی در نظر گرفته شد که به شرح زیر می باشد:

- 1- حقوق ورودی معادل ریالی هر زوج انواع صندل و سرپایی با رویه پارچه ای یا چرم مصنوعی و زیره مواد مصنوعی یا لاستیک به میزان 50000 ریال و یا 120 درصد (هرکدام که بیشتر بود) تعیین می گردد.
- 2- حقوق ورودی معادل ریالی هر زوج انواع کفشهای ورزشی و رسمی با رویه پارچه ای یا چرم مصنوعی و زیره مواد مصنوعی یا لاستیک به میزان 60000 ریال و یا 120 درصد (هرکدام که بیشتر بود) تعیین می گردد.

3- حقوق ورودی معادل ریالی هر زوج کفش های ورزشی ،ایمنی و سربازی با رویه چرم طبیعی یا اشبالت و زیره مواد مصنوعی یا لاستیک به میزان 75000 ریال و یا 120 درصد (هرکدام که بیشتر بود) تعیین می گردد.

4- حقوق ورودی معادل ریالی هر زوج انواع کفش با رویه و زیره چرم طبیعی به میزان 90000 ریال و یا 120 درصد (هرکدام که بیشتر بود) تعیین می گردد.

4-2 بررسی تطبیقی سود بازرگانی و شرایط واردات در برخی از کشورها

ردیف	نام کالا	ویتنام	ترکیه*	تایلند	چین	اندونزی	جامعه* اروپا	آمریکا*
1	انواع کفش	100	-30 18	100	100	100	20	20-84

جدول شماره 1: حقوق ورودی انواع پای پوش در برخی از کشورها

*برخی از کشورها دارای چندین حقوق ورودی بوده که در چارچوب توافق نامه همکاریهای اقتصادی بین چندین کشور از آن استفاده می نمایند که اصطلاحاً "تعرفه ترجیحی گویند. به طور مثال در این صنعت آمریکا دارای سه نوع حقوق ورودی بوده که یکی با کشورهای آمریکای لاتین، دیگری با جامعه اروپا و نوع سوم با دیگر کشورها به خصوص سوریه - ایران - کوبا - کره شمالی و.... که بالا ترین آن بوده و 84 درصد می باشد و یا کشورهای جنوب شرقی آسیا در چارچوب همکاری فی مابین دارای یک حقوق ورودی خاص و برای سایر کشورها دارای حقوق ورودی عام بوده که همان 100 درصد می باشد .

*در خصوص کشور ترکیه در کتاب صادرات و واردات این کشور درصد مندرج در جدول فوق بوده ولی بر اساس اطلاعات موثق این کشور و برخی دیگر از کشورها علاوه بر آن عوارضی را بر واردات انواع پای پوش و یا برخی از کالاهای دیگر در نظر گرفته که واردات این نوع کالاها به جهت حمایت از تولیدات داخلی حتی الامکان کاهش یابد.

2-5 وضعیت استاندارد

1-5-2 شماره های استاندارد ملی و نوع استاندارد

ردیف	عنوان استاندارد	شماره استاندارد	نوع استاندارد
1	چکمه ایمنی لاستیکی برای مصارف مختلف - ویژگیها	951	اجباری
2	چکمه های آتش نشانی - ویژگیها	1092	اجباری
3	پوتین های ایمنی - ویژگیها	1136	اجباری
4	چکمه های طبی برای پسران، نوجوانان و مردان - ویژگیها	2127	اجباری
5	پوتین افراد نیروهای مسلح - ویژگیها	2426	اجباری
6	کفش فوتبال تمام چرمی	1384	تشویقی
7	کفش های ورزشی و راحتی - ویژگیها	4265	تشویقی
8	دمپایی پلاستیکی فوم دار - ویژگیها	6372	تشویقی
9	کفش تمام چرمی مردانه - ویژگیها	728	تشویقی
10	پای پوش های پلاستیکی - ویژگیها	1853	تشویقی
11	چکمه و نیم چکمه لاستیکی - ویژگیها	1383	تشویقی
12	دمپایی پلاستیکی - ویژگیها	2427	تشویقی
13	کفش کتانی تخت لاستیکی - ویژگیها	1386	تشویقی
14	چکمه های قالبی پلی یورتان آستر شده یا بدون آستر برای مصارف عمومی مقاوم در برابر چربی های حیوانی و روغن های گیاهی - ویژگیها	4884	تشویقی
15	چکمه های قالبی پلی یورتان آستر شده یا بدون آستر برای مصارف عمومی در صنعت - ویژگیها	4885	تشویقی
16	دمپایی اتیلن وینیل استات پفکی - ویژگیها	4510	تشویقی
17	دمپایی های راحتی - ویژگیها	4511	تشویقی
18	پای پوش راحتی زنانه و مردانه - ویژگیها و روشهای آزمون	7973	تشویقی
19	پای پوش های پلاستیکی - چکمه های قالب گیری شده ، پلی وینیل کلراید - آستر شده یا بدون آستر برای مصارف صنعتی	7974	تشویقی

جدول شماره 2: استانداردهای ملی انواع پای پوش

2-5-2 واحدهای دارنده گواهینامه مدیریت کیفیت بین المللی

در حال حاضر تنها دو واحد تولید کننده کفش دارای گواهینامه مدیریت کیفیت (ایزو 9002) می باشند.

3-5-2 سطح کیفیت و به روز بودن محصول

صنعت کفش ماشینی کشور را بر پایه سه نوع تولید کفش های چرمی، ورزشی و پلاستیکی تقسیم بندی نموده و در مقایسه با تولیدات دیگر کشورها کفش پلاستیکی به جهت استفاده از مواد بازیافتی نامرغوب و غیر استاندارد اغلب فاقد کیفیت مطلوب بوده و از حد متعارف جهانی پایین تر می باشد.

– مهمترین تولیدات پای پوش که در سطح جهانی نیز در حال توسعه می باشند، انواع کفش های چرمی و ورزشی است که تولیدات داخل کشور تا حدود سال 78 تقریباً جایگاهی در بازارهای جهانی نداشته ولی در چند سال گذشته تحولاتی در بعد کیفی کفش های تولید داخل ایجاد گردیده که در حال حاضر محصولات تعدادی از واحدها در حد متعارف جهانی و به لحاظ کیفیت قابل رقابت بوده که صادرات این بخش از صنعت در حال افزایش می باشد.

6-2 قیمت فروش داخلی و جهانی

همانگونه که قبلاً بیان گردید، محصولات این صنعت بسیار متنوع بوده که امکان دسترسی به قیمت ها بخصوص انواع خارجی آن میسر نمی باشد. لذا در این بخش قیمت سه نوع پای پوش داخلی با تولیدات **کشورهای مشابه** (بجز چین) مقایسه گردیده است.

شرح	فروش داخلی هر زوج (ریال)	فروش جهانی هر زوج (دلار)
پوتین نظامی	150000-180000	12-14
کفش ایمنی زیره پی یو	85000-90000	9-10
کفش چرمی مردانه زیره پی یو	120000-150000	14-16

جدول شماره 3: قیمت فروش داخلی و جهانی

1-6-2 قیمت تمام شده و سهم عوامل سه گانه مربوطه (سربار - کار مستقیم و

مواد اولیه)

با توجه به تنوع تولیدات ، اندازه های مختلف و مواد اولیه متنوع بکار برده شده در انواع پای پوش های تولیدی صرفاً" ، قیمت تمام شده نسبی و سهم عوامل سه گانه دو نوع پای پوش که در اکثر واحدها تولید می گردد، محاسبه گردیده است.

کفش های چرمی مردانه زیره پی یو

متوسط قیمت تمام شده	130000 ریال
سهم مواد اولیه	60 درصد
سهم کار مستقیم(دستمزد)	26 درصد
سهم سربار	14 درصد

کفش پلاستیکی

متوسط قیمت تمام شده	10000-12500 ریال
سهم مواد مستقیم	83 درصد
سهم کار مستقیم(دستمزد)	8 درصد
سهم سربار	9 درصد

توضیح: سهم سربار و کار مستقیم در واحدهای دولتی به جهت نرخ بهره برداری پایین آنها ، به مراتب بیش از درصدهای مذکور می باشد.

7-2 موارد مصرف و کاربرد

- انواع کفش جهت مصارف روزمره افراد مختلف جامعه
- انواع سرپایی و کفش جهت مصارف خانگی
- انواع کفش جهت مصارف ورزشی
- انواع پوتین جهت مصارف نظامی
- انواع کفش ایمنی جهت مصارف در واحدهای صنعتی و نظامی

- انواع چکمه جهت مصارف کشاورزی و آتش نشانی

- انواع کفش و سریایی طبی

8-2 کالاهای جایگزینی

از نظر محصول نهایی که انواع پای پوش باشد، جایگزینی وجود ندارد ولی از لحاظ مواد اولیه مصرفی در ساخت و تولید آن با پیشرفت علوم بخصوص در صنایع نساجی و پلیمری هر زمان امکان جایگزینی در انواع مواد اولیه تولید کفش وجود خواهد داشت.

9-2 اهمیت استراتژیکی کالا

هر انسانی بایستی دارای پای پوش باشد. از کودک خردسال تا افراد مسن. این وجه مهم درجه اهمیت آن را مشخص می نماید. ولی در یک جامعه صرفنظر از استفاده همگان از انواع کفش در برخی از ارکان جامعه از جمله:

- استفاده افراد نیروهای مسلح از پوتین
- استفاده در بخش اطفاء حریق (آتش نشانی) از پای پوش های ایمنی
- استفاده افراد معلول و بیماران از کفش های ارتوپدیک
- استفاده افراد شاغل در صنایع و بخصوص صنایع سنگین از پای پوش های

ایمنی

استراتژیک بودن این محصول را در حد قابل ملاحظه ای مشخص می نماید.

3- تولید

1-3 تولید جهانی کفش

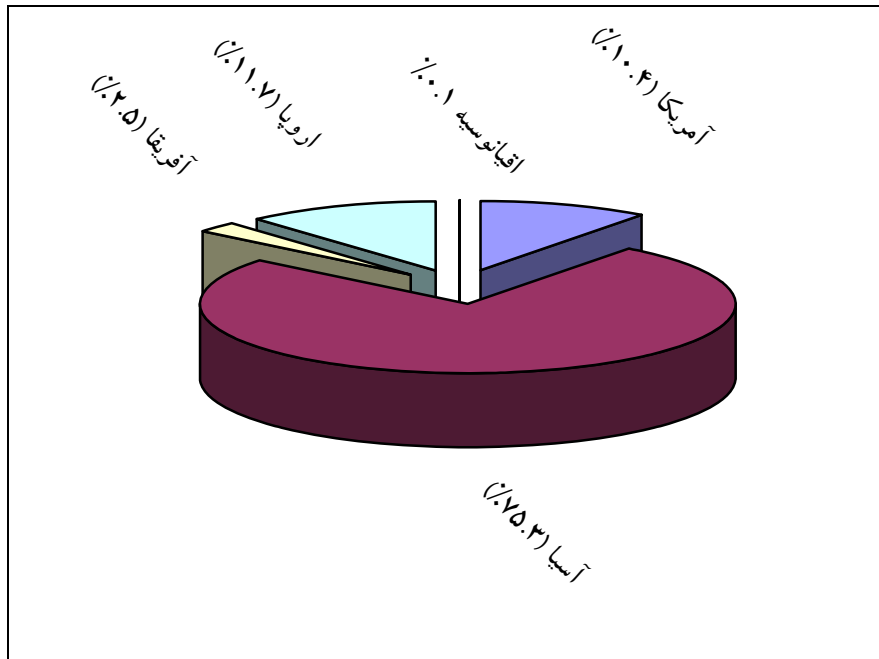
میزان کل تولید کفش جهان در سال 2000، 11/5 میلیارد زوج بوده که در سال 2005 به 19/5 میلیارد زوج رسیده است که سهم قاره ها و میزان تولید کشورها به صورت زیر می باشد.

نام قاره	میزان تولید (میلیون زوج)	درصد سهم جهانی
آسیا	8650	75/3
اروپا	1352	11/7
آمریکا	1200	10/4
آفریقا	286	2/5
اقیانوسیه	12	0/1

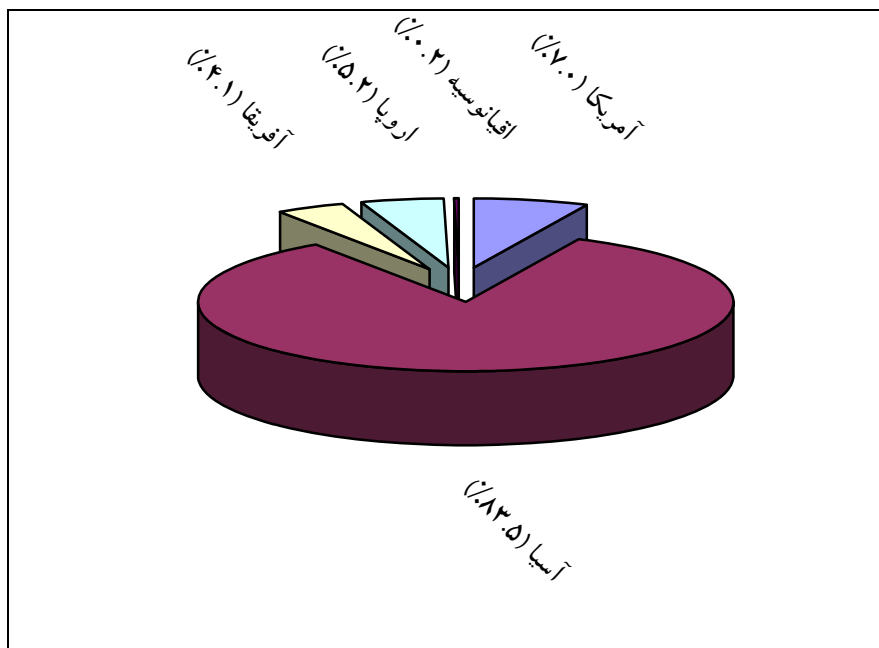
جدول شماره 4: تولید جهانی کفش به تفکیک قاره ها در سال 2000

نام قاره	میزان تولید (میلیون زوج)	درصد سهم جهانی
آسیا	16300	83/5
اروپا	1004	5/2
آمریکا	1347	7
آفریقا	805	4/1
اقیانوسیه	45	0/2

جدول شماره 5: تولید جهانی کفش به تفکیک قاره ها در سال 2005

نمودار 1: سهم قاره ها در تولید جهانی در سال 2000

نمودار 2: سهم قاره ها در تولید جهانی در سال 2005

نام کشور	میزان تولید (میلیون زوج)	سهم جهانی (درصد)
چین	5900	51
هندوستان	1000	11/5
اندونزی	810	7
برزیل	700	6/1
ایتالیا	680	6
مکزیک	445	3/9
تایلند	440	3/8
ویتنام	250	2/1
پاکستان	240	2
ترکیه	225	1/9

جدول 6: کشورهای عمده تولید کننده کفش در جهان در سال 2000

نام کشور	میزان تولید (میلیون زوج)	سهم جهانی (درصد)
چین	9000	46
هندوستان	850	4/3
برزیل	755	3/9
هنگ کنگ	655	3/3
اندونزی	564	2/9
ویتنام	445	2/3
ایتالیا	281	1/5
تایلند	260	1/4
مکزیک	240	1/3
ترکیه	224	1/2

جدول 7: کشورهای عمده تولید کننده کفش در جهان در سال 2005

2-3 ارزیابی تولید صنعت کفش جهان

کارشناسان معتقدند که بازار کفش جهان رشد صعودی را دنبال می نماید و پیش بینی می شود که بین سالهای 2005 تا 2011، رشد قابل توجهی پیدا نماید. کفش های مارک دار (دارای برند) به تدریج بخش اعظمی از بازار کفش را تسخیر می نماید و یکی از مهمترین عوامل تاثیر گذار در تصمیم گیری مشتریان بوده و خواهد بود. رقابت رو به افزایش در کاهش قیمت ها و افزایش کیفیت عرضه کنندگان را به فکر واداشته که در مورد برنامه ریزی تولید خود تجدید نظر نمایند. فروش کفش در سال 2005، 159/6 میلیارد دلار بوده که نسبت به سال 2004، 3/8 درصد رشد داشته است و حجم مصرف آن بین سالهای 2001 تا 2005، 4/9 درصد افزایش نشان میدهد. با این افزایش پیش بینی می گردد که تا پایان سال 2010 فروش کفش به 194/3 میلیارد دلار برسد. رتبه نخست تولید کفش را کشور چین در اختیار دارد که در سال 2005 با تولید حدود 9 میلیارد زوج، 46 درصد کل تولید جهان را در اختیار داشته که از این حجم تولید، حدود 6/9 میلیارد زوج آن را صادر نموده است.

امروزه تقاضا در مورد کفش بخصوص در کشورهای توسعه یافته و برخی از کشورهای در حال توسعه به جای صرفاً "نیاز"، بر محور تنوع، مد، سبک، راحتی و سبکی انواع پایپوش با توجه به افزایش سطح آسایش، تجمل گرایی و مالی مشتریان آن شدیداً در حال افزایش می باشد که این امر بخصوص در اروپای غربی، ژاپن، آمریکا و برخی از کشورهای دیگر بخوبی مشهود می باشد. گرچه تولید کفش در اروپای غربی شدیداً کاهش یافته است ولی به لحاظ فنی، زیبایی و مد و به طور کلی کیفیت بخصوص در تولید انواع کفش های چرمی رسمی و مجلسی حائز رتبه اول می باشند که کشورهای ایتالیا، اسپانیا و پرتغال و در مراحل بعدی انگلستان، آلمان و فرانسه در تولید این نوع پایپوش ها نقش به سزایی دارند.

3-3 مقایسه تولید کفش جهان در یک دوره پنجساله (2000-2005)

آسیا از یک دهه قبل به تدریج سهم خود را در تولید انواع پای پوش افزایش داده به طوریکه سهم این قاره در سال 2000 از حدود 75/3 درصد به 83/5 درصد در سال 2005 افزایش یافته است (9/8 درصد) که هم اکنون کانون اصلی تولید این محصول در جهان شناخته شده است و بر اساس نظرات کارشناسان جهانی به لحاظ

قاره آسیا در سال 2000، با تولید حدود 8/6 میلیارد زوج دارای سهم 75/3 درصدی در جهان بوده که کشور چین با حدود 5/9 میلیارد زوج و دارا بودن 51/4 درصد سهم جهانی بزرگترین تولیدکننده انواع پای پوش در جهان بوده که در سال 2005 این قاره با تولید 16/3 میلیارد زوج سهم 83/5 درصدی از تولید جهان را به خود اختصاص داده که کشور چین با تولید 9 میلیارد زوج رشد 52/5 درصدی نسبت به پنج سال گذشته داشته است و طی این پنج سال از ده کشور عمده تولید کننده همچنان هفت کشور آن مربوط به قاره آسیا می باشند .

— از نظر کفش های ورزشی و راحتی آسیا با تولیدی معادل 8/4 میلیارد زوج بزرگترین تولید کننده این نوع پای پوش می باشد.

— تولید کفش های ایمنی حدود 2/2 درصد از کل تولید جهانی پای پوش را که معادل 430 میلیون زوج می باشد، به خود اختصاص داده که به لحاظ سخت گیری در اعمال ضوابط ایمنی موجود در صنایع و رشد مصرف ، تولید آن رو به افزایش می باشد.

در این میان کشور آمریکا با حدود 135 میلیون زوج ، عمده ترین تولید کننده این نوع پای پوش در جهان می باشد.

همانگونه که گفته شد به لحاظ سه عامل مهم در امر تولید در دهه آینده کشورهای در حال توسعه آسیایی از جمله چین، اندونزی، هند ، پاکستان ، ایران، ویتنام ، ترکیه ، تایلند، هنگ کنگ و کشورهای آمریکای جنوبی و مرکزی بخصوص برزیل و مکزیک و برخی از کشورهای آفریقایی و اروپای شرقی سابق ، بعنوان قطب های اصلی تولید انواع کفش در جهان جایگاه خود را نه تنها حفظ بلکه توان رقابت را از کشورهای صاحب نام قدیمی گرفته و آنها را از گردونه تولید حذف خواهند نمود.

3-4 وضعیت فعلی صنعت پای پوش در ایران

3-4-1 پراکندگی جغرافیایی واحدهای تولیدی در کشور

در ارتباط با صنعت کفش مجموعاً 494 واحد دارای پروانه صنعتی از وزارت صنایع و معادن تا پایان سال 1385 بوده و چنانچه واحدهای تولید کننده زیره را به این تعداد اضافه نمایم جمعاً 544 واحد به امر تولید فعالیت دارند. که در آمارهای این گزارش صرفاً واحدهای تولید کننده انواع پای پوش مدنظر قرار گرفته اند.

از نظر تعداد حدود 91 درصد واحدها در پنج استان قم - تهران - آذربایجان شرقی - خراسان رضوی - یزد مستقر بوده که در استانهای اردبیل - آذربایجان غربی - خوزستان - خراسان جنوبی - هرمزگان - خراسان شمالی - همدان - کهگیلویه و بویر احمد و فارس هیچگونه واحد تولید کننده کفش دارای پروانه صنعتی احداث نگردیده و یا تعطیل می باشند.

آذربایجان شرقی	قم	تهران	خراسان رضوی	یزد
34%	30%	22%	3%	2%

جدول 8: پراکندگی واحدهای تولید کننده پای پوش در استانها

از مجموع واحدهای موجود در استان قم نزدیک به 95 درصد انواع پای پوش های پلاستیکی تولید می نمایند گرچه استان تهران نسبت به دو استان آذربایجان شرقی و قم از درصد پایین تری به لحاظ استقرار تعداد واحدها برخوردار است ولی به لحاظ حجم سرمایه گذاری و اشتغال در رتبه اول قرار دارد.

3-4-2 تعداد واحدها

بر اساس آمار مآخوذه در پایان سال 1385 تعداد واحدهای تولید کننده انواع پای پوش ماشینی دارای پروانه صنعتی از وزارت صنایع و معادن که در حال تولید بوده 494 واحد می باشند.

- واحدهای تولید کننده انواع کفش های ورزشی و چرمی 278 واحد

- واحدهای تولید کننده انواع کفش های پلاستیکی 216 واحد

از این تعداد 3 واحد که از بزرگترین واحدهای تولید کننده کفش کشور بوده ، تحت پوشش نهادها و سازمان های دولتی می باشند.

* توضیحات:

- کارگاههای تولید کننده انواع کفش های دست دوز و یا به عبارت دیگر واحدهای صنفی که حدود 8000 واحد تخمین زده شده اند ، مشمول آمار بالا نمی باشند.

- واحدهای کارگاهی بدون پروانه که عمدتاً " در بخش تولید کفش های پلاستیکی فعال می باشند ، نیز در آمار مذکور منظور نگردیده اند .

- حدود 50 واحد تولید کننده زیره کفش دارای پروانه صنعتی که در امر تولید فعال می باشند نیز در آمار ملحوظ نگردیده اند.

3-4-3 ظرفیت اسمی واحدها

- انواع کفش های چرمی و ورزشی 72/5 میلیون زوج

- انواع کفش و سرپایی پلاستیکی 190 میلیون زوج

جمع کل: 262/5 میلیون زوج

با توجه به ظرفیت 3 واحد دولتی و تحت پوشش سازمانها ، مشخص می گردد که این واحدها 2 درصد ظرفیت اسمی کفش کشور را در اختیار داشته ، در حالی که در سال 1380 تعداد واحدهای دولتی 31 واحد و سهم آنها در ظرفیت اسمی 17 درصد بوده است.

واحد : میلیون زوج

شرح	کفش چرمی و ورزشی	کفش پلاستیکی	جمع کل
دولتی	6/6	1	7/6
خصوصی	65/9	189	254/9
جمع کل	72/5	190	262/5

جدول شماره 9: ظرفیت اسمی واحدهای دولتی و خصوصی در سال 1385

شرح	کفش چرمی و ورزشی (درصد)	کفش پلاستیکی (درصد)	جمع کل
دولتی	9	0/5	1/4
خصوصی	91	99/5	98/6
جمع کل	100	100	100

جدول شماره 01: سهم ظرفیت اسمی واحدهای دولتی و خصوصی در سال 1385

4-4-3 وضعیت طرحها-جوازهای تاسیس

تعداد جوازهای تاسیس صادره در سال 1385، 316 فقره بوده که پیشرفت فیزیکی احداث واحدها به شرح ذیل می باشد.

تعداد واحد	پیشرفت فیزیکی
297	صفر درصد
16	از 1 الی 25 درصد
0	از 26 الی 50 درصد
1	از 51 الی 75 درصد
2	از 76 الی 99 درصد

3-5 میزان تولید کفش در ایران در ده سال اخیر

واحد: میلیون زوج

سال	سال	سال	سال	سال	سال	سال	سال	سال	سال	نام کالا
1385	1384	1383	1382	1381	1380	1379	1378	1377	1376	
66/6	60	54	85	101	105	46/2	45/3	42/4	37/3	انواع کفش چرمی و ورزشی
62/8	72	93	59	25	27/5	84/3	82/8	83/2	72/7	انواع سرپایی و کفش پلاستیکی
129/4	132	147	144	126	132/5	130/5	128/1	125/6	110	جمع

جدول 11: آمار تولید ده ساله انواع کفش ماشینی دارای پروانه بهره برداری صنعتی از سال 1376 لغایت 1385

توضیحات:

- علاوه بر آمار تولید بالا جهت تولید سال 1385، موارد زیر بایستی به مجموعه تولید انواع پای پوش کشور اضافه گردند.

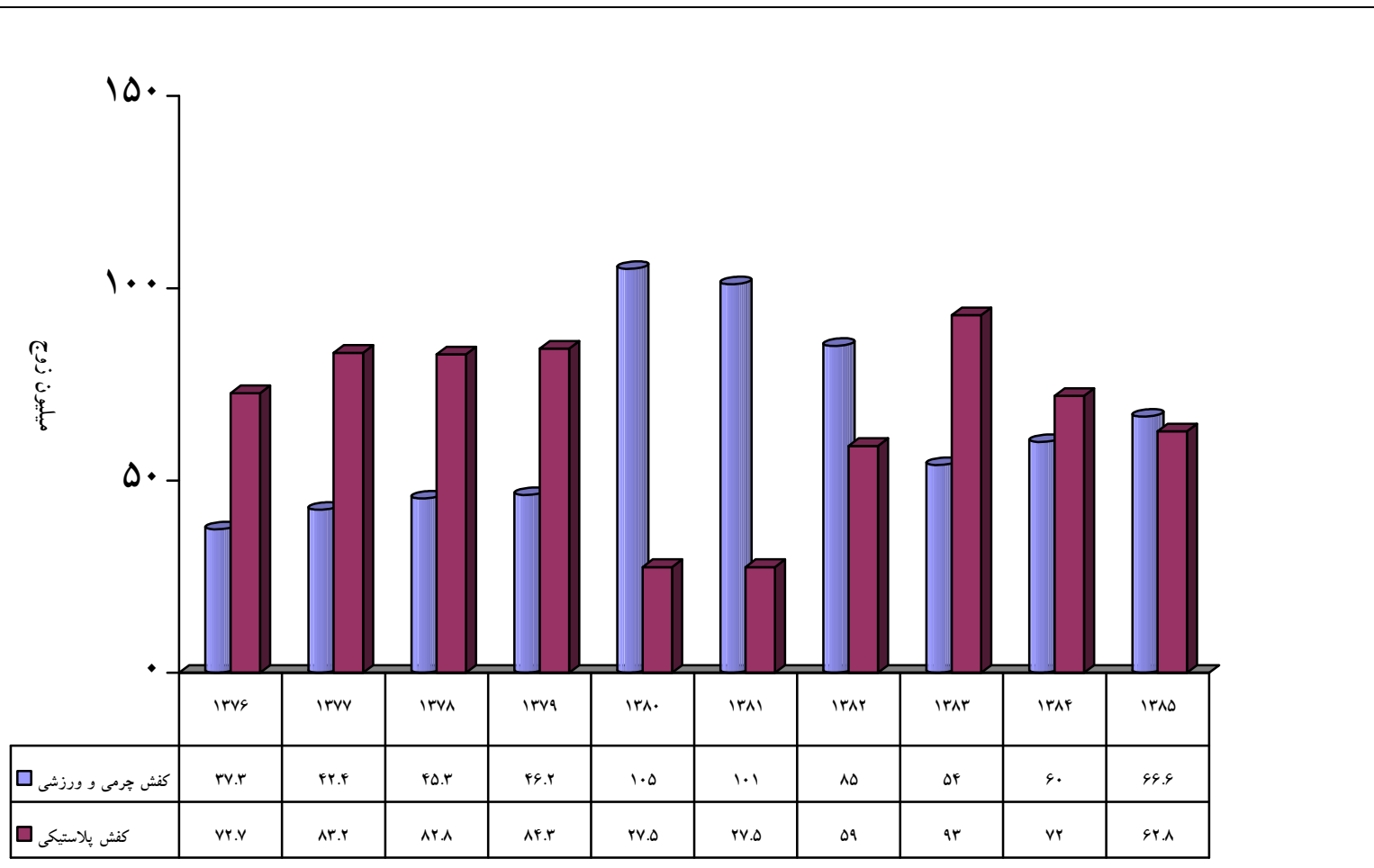
- تولیدات واحدهای کفش های دست دوز صنفی به میزان 69300000 زوج برآورد گردیده است.

- تولیدات واحدهای بدون پروانه بخصوص در بخش پایپوش های پلاستیکی و کارگاههای صنفی کفش های دست دوز بدون پروانه حدوداً "8-5 میلیون زوج

- با توجه به آمارهای تولیدات صنعتی و صنفی پای پوش در سال 1385 حدود 205 **میلیون زوج** تولید پای پوش کشور برآورد گردیده است.

سهم تولید پای پوش ایران در جهان:

اگر صرفاً "سهم تولید ایران بر اساس تولیدات صنعتی در نظر بگیریم 0/66 درصد و چنانچه کل تولید پای پوش کشور در نظر گرفته شود سهم ایران 1 درصد تولید جهان می باشد.

نمودار ۳: تولید ده ساله انواع کفش ماشینی از سال ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۸۵

6-3 نرخ بهره برداری

چنانچه میزان تولید انواع پای پوش کشور را در یک دوره پنج ساله از سال 1381 تا 1385 در نظر بگیریم ، متوسط نرخ بهره برداری انواع پای پوش های ورزشی و چرمی حدود 76 درصد و متوسط نرخ بهره برداری کفشهای پلاستیکی حدود 51 درصد می باشد. ذکر این نکته ضروری است که نرخ بهره برداری را با توجه به ظرفیت اسمی نمی توان در نظر گرفت. زیرا این ظرفیتهای اسمی واحدها بعضاً بر اساس توانایی های موجود نبوده و بسیاری از ظرفیت های اسمی صادره در پروانه هابراساس واقعیت های موجود در واحدها (اعم از سرمایه گذاری، ماشین آلات ، نیروی انسانی و...) در نظر گرفته نشده و بسیار بالاتر از توان بالقوه

می باشند و علت آن بخصوص از سال های 1360 به بعد به لحاظ دریافت ارزهای تخصیصی بیشتر و سهمیه های بالاتر مواد اولیه بوده است که صرفاً شامل صنعت پای پوش نمی باشد لذا در تعیین ظرفیت ها می بایست تمهیداتی صورت پذیرفته و کارشناسی مجدد در سطح کشور صورت پذیرد.

7-3 بررسی وضعیت نیروی انسانی ((ترکیب نیروی انسانی از نظر سطح تحصیلات و سابقه کار)) - اشتغال مستقیم

در واحدهای تحت پوشش وزارت صنایع و معادن (واحدهای صنعتی) 15000 نفر به طور مستقیم در امر تولید اشتغال دارند که ترکیب این نیروی انسانی به لحاظ تحصیلات و سوابق کاری به شرح ذیل می باشد.

تحصیلات

در سطح عالی	1/5 درصد
در سطح دیپلم و فوق دیپلم	31 درصد
زیر دیپلم	65 درصد
در حد خواندن و نوشتن	2/5 درصد

سابقه کار

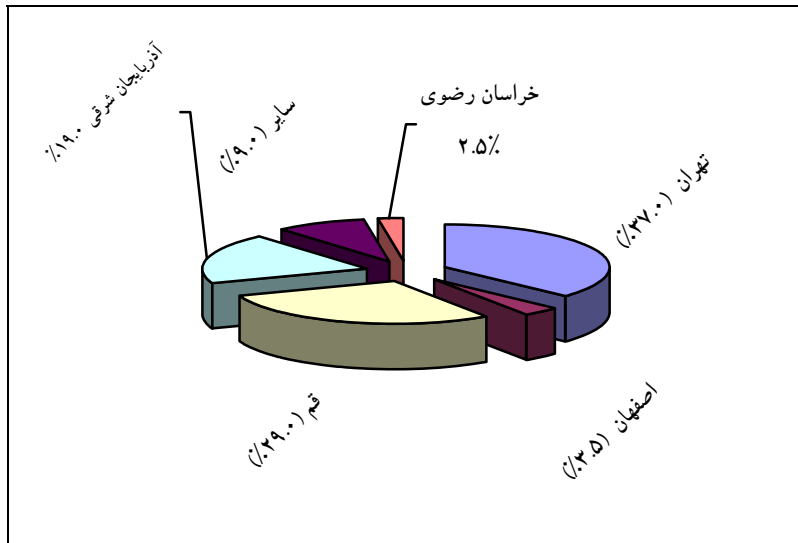
بالای 15 سال	55 درصد
بین 10-15	33 درصد
کمتر از 10 سال	12 درصد

توضیحات:

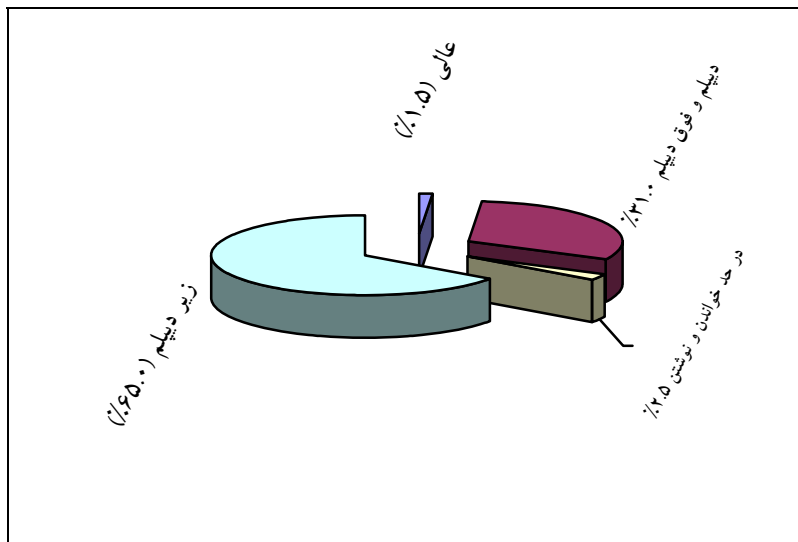
در بحث اشتغال علاوه بر تعداد نیروی انسانی موجود در بخش صنعت که 15000 نفر در بخش تولید فعال می باشند. مجموعه زیر نیز بایستی به این تعداد افراد شاغل که به طور مستقیم در تولید پای پوش کشور اشتغال دارند افزوده گردند.

- نیروی انسانی شاغل در بخش تولید کفش های دست دوز (کارگاههای صنفی) 62000 نفر
- نیروی انسانی شاغل در واحدهای بدون پروانه بخصوص در واحدهای صنفی 8000 نفر
- نیروی انسانی شاغل در واحدهای تولید کننده انواع روبه (پستایی) که به طور اقماری در سراسر کشور بخصوص در شهرهای تبریز- تهران - مشهد- اصفهان فعالیت دارند. 30000 نفر

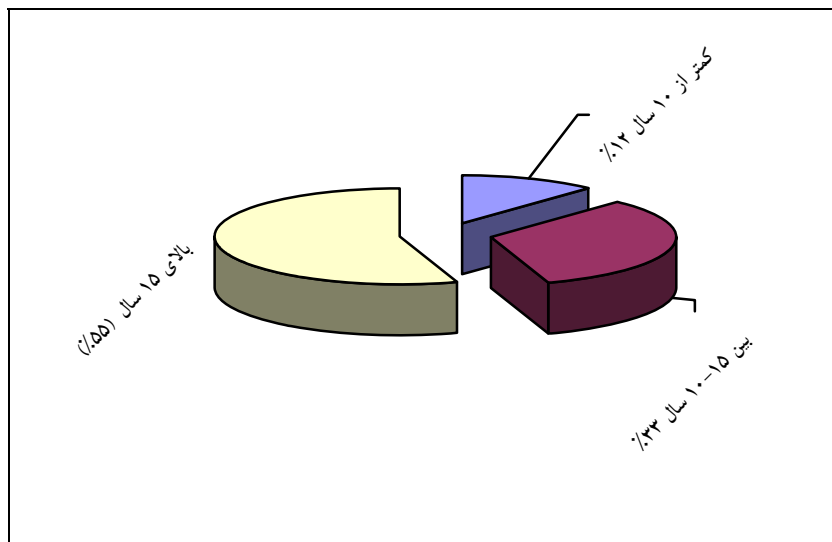
که با این میزان آمار جمعا "حدود 115000 نفر صرفا" در بخش تولید انواع پای پوش کشور فعالیت دارند که تعداد افراد شاغل در بخش های اداری واحدها ، تولید کنندگان لوازمات جانبی پای پوش ، فروشگاهها، توزیع کنندگان و.... در این آمار منظور نگردیده است.

نمودار 4: پراکندگی نیروی انسانی شاغل

نمودار 5: پراکندگی تحصیلات

نمودار 6: پراکندگی سابقه کار

8-13 ارزش تولیدات

ارزش تولیدات کفش در سال 1383 : 659 میلیارد ریال «با نرخ برابری هر دلار 8720 ریال معادل 75/6 میلیون دلار»

ارزش تولیدات صنعتی در سال 1383: 471516 میلیارد ریال «با نرخ برابری هر دلار 8720 ریال معادل 54073 میلیون دلار»

9-3 سهم در ارزش تولیدات صنعتی

سهم ارزش تولیدات کفش نسبت به ارزش کل تولیدات صنعتی کشور در سال 1383 با توجه به ارقام فوق معادل 0/14 درصد می باشد.

10-3 درصد ارزش افزوده

$$36 = \frac{427 \text{ میلیارد ریال} - 668 \text{ میلیارد ریال}}{668 \text{ میلیون ریال}} \times 100 = \frac{\text{داده-ستانده}}{\text{ستانده}} \times 100$$

براساس آمار ستانده و داده های مربوط به این صنعت در سال 1383 برطبق سالنامه آماری مرکز آمار درصد ارزش افزوده کفش 36 درصد پیش بینی گردیده است و با توجه به اینکه محصولات این صنعت متنوع بوده ، می توان متوسط ارزش افزوده آن را 32-36 درصد در نظر گرفت.

11-3 مواد اولیه مصرفی

به لحاظ تنوع تولیدات، تکنولوژی ساخت و تعدد مواد اولیه مصرفی ، ذکر میزان ارقام مصرفی از حوصله این گزارش خارج است . لذا صرفاً" به ذکر مواد اصلی مورد مصرف در انواع پای پوش به شرح ذیل اشاره می گردد:

مواد اصلی روبه

- انواع چرم گوساله ، گاوی و یا گاو میشی-انواع چرم بزی-نبوک-اشبالت

- انواع چرم و جیر مصنوعی
- انواع پارچه هایی از نوع کتان- شمعی-مخمل

مواد اصلی زیره

- چرم زیره بخصوص از نوع گاو میشی-گرانول پی وی سی-پی یو-لاستیک-ترمورابر-ئی وی آ-چوب

مواد اصلی کفی

- مقوا((سلولزی با الیاف بلند)) - چرم طبیعی - نمد-منسوج نبافته

مواد اصلی در آستری

- نوع بزی و گوسفندی- انواع چرم مصنوعی- مشمع- منسوج نبافته- پارچه های کتانی

انواع نخ های به کار برده شده

- پنبه ای- پلی استر- پلی آمید- نایلون

انواع چسب های مصرفی

- پی یو- لاتکس-سیلیکات- نئوپرین-ترموسمنت

دیگر مواد مصرفی عبارتند از

- سرپنجه فولادی(جهت کفش های ایمنی)- انواع حلالها-کش-زیپ چسبان- میخ- شانک (فتر داخل کفش)-منگنه- سگک- بند- قدک-مواد تزئینی و .....
- عمده مواد مصرفی در تولید انواع کفش از منابع داخلی تامین می گردد و مهمترین موادی که تولید داخلی نداشته و یا تولید آنها نیاز واحدهای تولیدی را تامین نمی نماید، عبارتند از :
- پی یو،ئی وی آ، کائوچوی طبیعی و برخی از کائوچوهای مصنوعی، متیلن کلراید، چسب لاتکس ،سرپنجه فولادی، پودر فوم ،رنگ پی یو، برخی از مواد کمکی.

12-3 میزان وابستگی صنعت به واردات

میزان ارز بری در محصولات این صنعت ،به لحاظ تنوع تولیدات و نوع مواد مصرفی و اندازه پای پوشها ، مختلف بوده ولی در تقسیم بندی نوع تولیدات ، انواع کفشهای تمام پلاستیک، ارزبری نداشته و چنانچه برخی

13-3 میزان نیاز (مصرف) جهان

نام قاره	کل مصرف (میلیون زوج)	درصد سهم جهانی	مصرف سرانه (زوج)
آسیا	11099	57	2/85
آمریکا	3710	19	4
اروپا	2977	15/2	3/7
آفریقا	1230	6/5	1/48
اقیانوسیه	460	2/3	2/9

جدول 12: میانگین نیاز و مصرف سرانه قاره ها

بر اساس تحقیقات صورت پذیرفته مصرف سرانه انواع پای پوش برخی از کشورها به شرح ذیل می باشد:

آمریکا	7/3 زوج
ژاپن	6/5 زوج
انگلستان	6/3 زوج
فرانسه	5/8 زوج
اسپانیا	5/4 زوج
ایتالیا	5/4 زوج
آلمان	4/2 زوج
برزیل	3/0 زوج
ایران	2/5 زوج
تایوان	2/3 زوج
چین	2/3 زوج
تایلند	2/1 زوج
هند	0/7 زوج

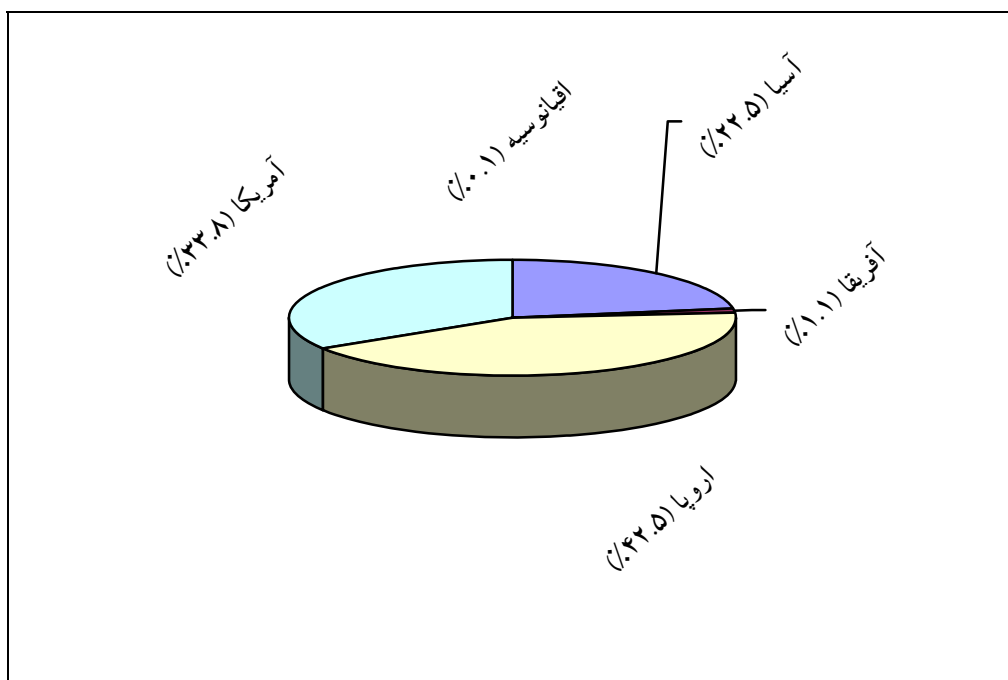
با توجه به تولید سال 2005 به میزان 19/5 میلیارد زوج و جمعیت جهان حدود 6/47 میلیارد نفر متوسط مصرف سرانه در دنیا برای هر نفر 3 زوج می باشد.

3-14 میزان نیاز و مصرف سرانه ایران

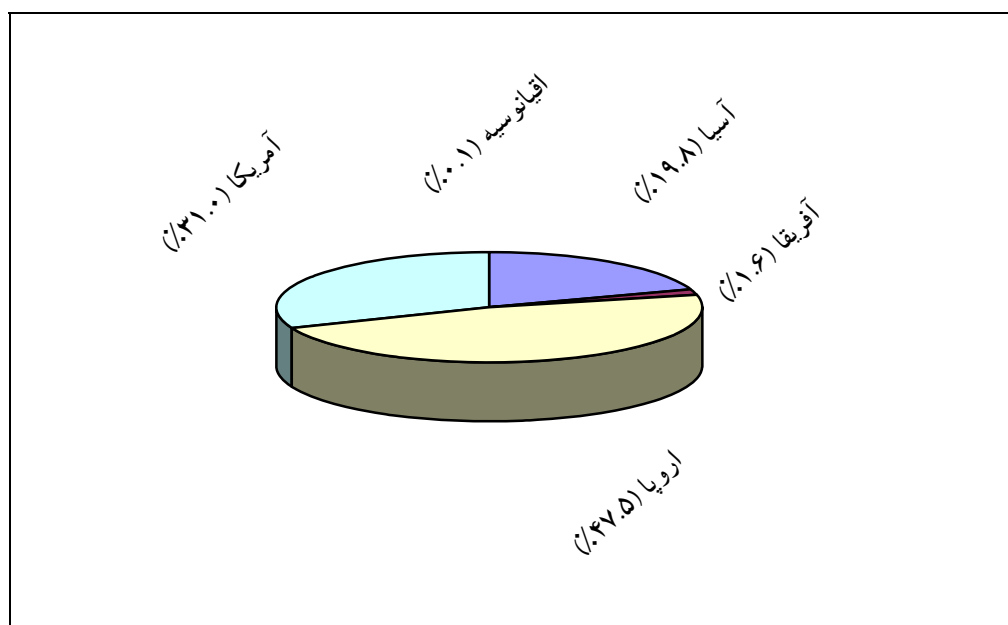
در خصوص مصرف سرانه پای پوش در کشور کارشناسان این بخش از صنعت نظرات مختلفی ارائه نموده ولی با توجه به کاهش سهم پای پوش در سبد هزینه ها، اگر به طور متوسط 2/5 زوج در سال در نظر بگیریم، با توجه به جمعیت نزدیک به 70 میلیون نفر، 175 میلیون زوج نیاز جامعه در سال می باشد.

4- واردات

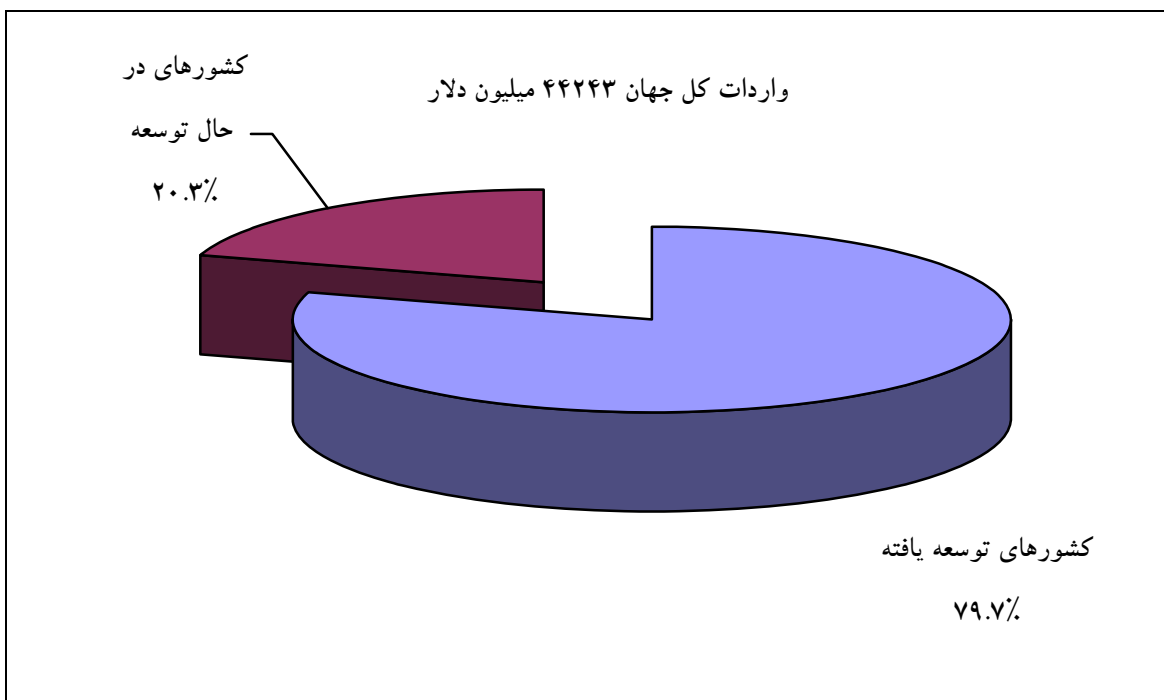
4-1 واردات پای پوش در جهان

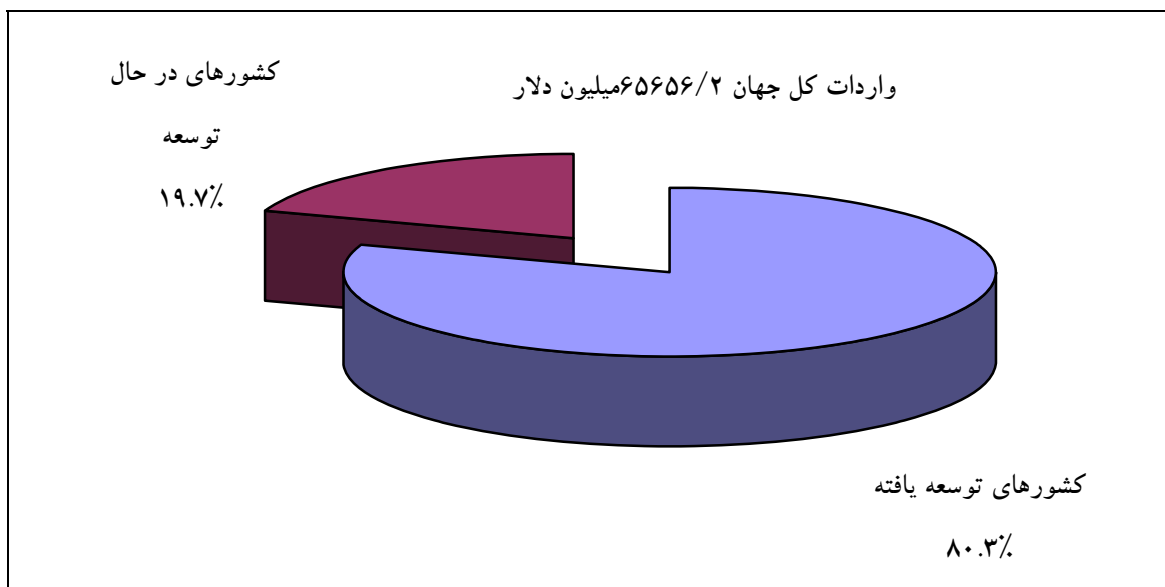
نمودار 7: سهم قاره ها در واردات انواع کفش در سال 1999

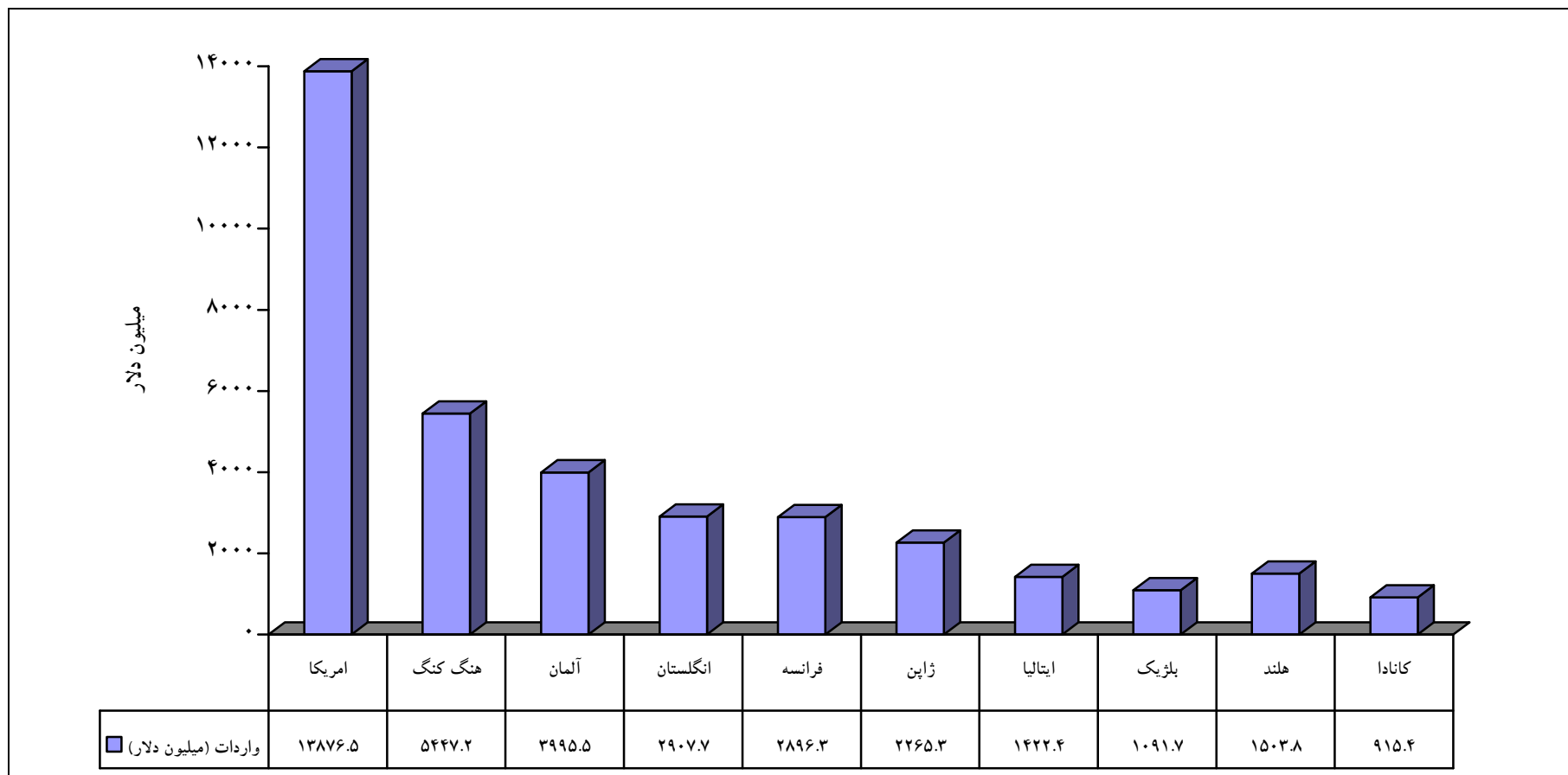
نمودار 8: سهم قاره ها در واردات انواع کفش در سال 2004

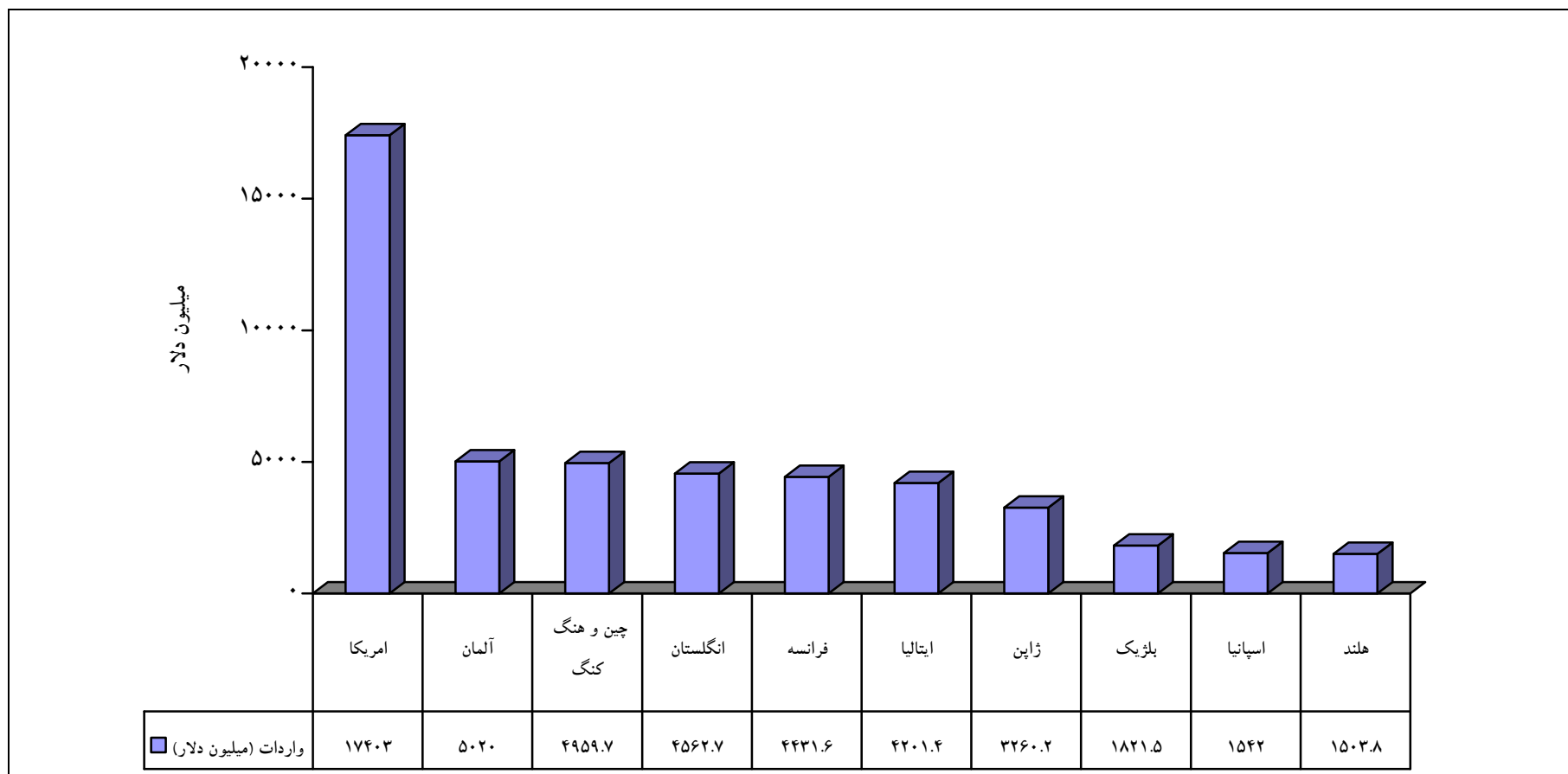
نمودار 9: سهم واردات انواع کفش کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در سال 1999

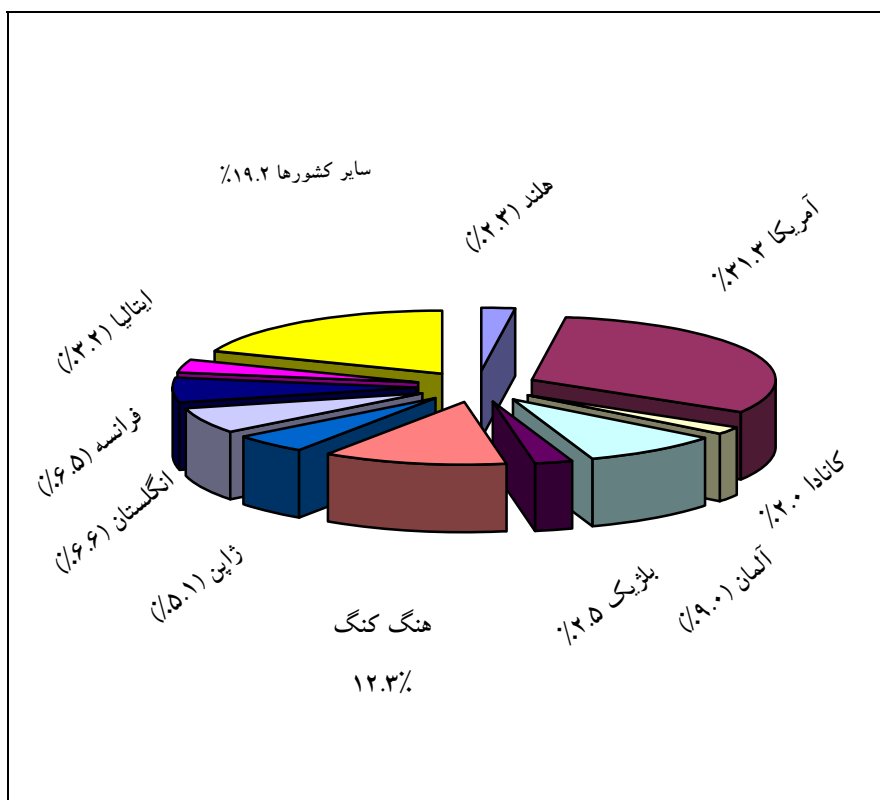
نمودار 10: سهم واردات انواع کفش کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در سال 2004

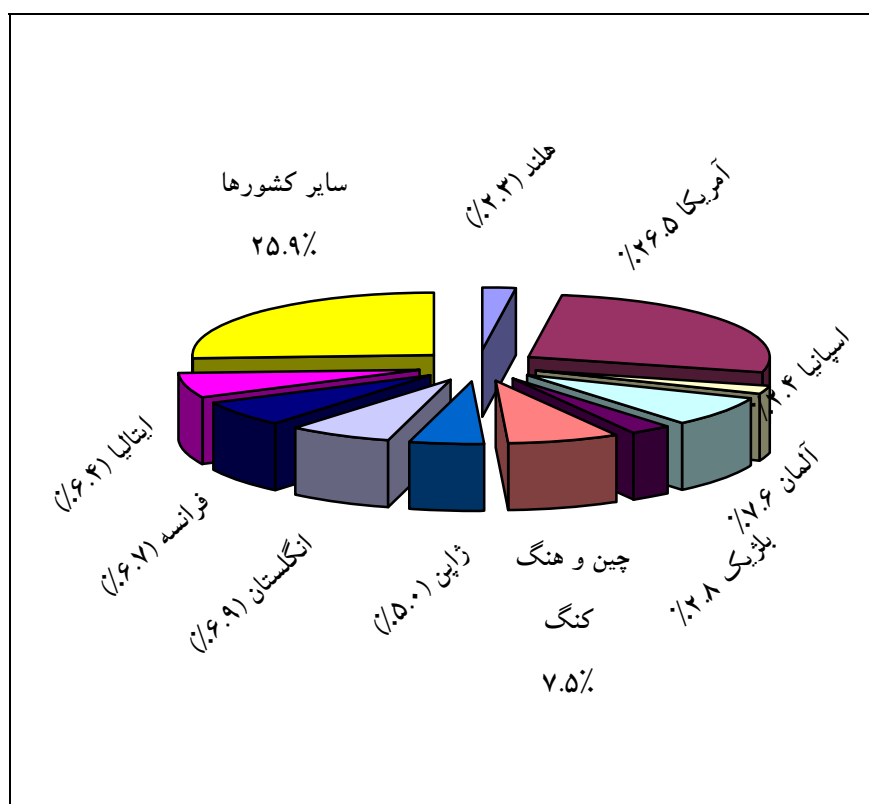
نمودار 11: ده کشور عمده واردکننده انواع کفش در سال 1999

نمودار 12: ده کشور عمده واردکننده انواع کفش در سال 2004

نمودار 13: سهم ده کشور عمده واردکننده انواع کفش در سال 1999

نمودار 14: سهم ده کشور عمده واردکننده انواع کفش در سال 2004

2-4 واردات پای پوش کشور

واردات کفش از سال 1380 تا 1385						
سال	1380	1381	1382	1383	1384	1385
وزن(کیلوگرم)	20729	124987	1890354	6291088	7277824	1780479
ارزش (دلار)	127533	246980	3043731	8613457	12459067	4249294
ارزش هرکیلوگرم کفش(دلار)	6/15	1/97	1/61	1/36	1/71	2/38

جدول 13: واردات کفش به ایران در 6 سال گذشته

-با نگاهی به آمارهای جدول مشخص می گردد با آزاد سازی واردات (واردات کفش تا سال 1381 ممنوع بوده ، بجز برخی از کفش های ورزشی که در داخل تولید نمی گردید) ورود کفش از طریق مجاز روند رو به رشدی داشته است ولی در سال 1385 با تعیین حداقل حقوق ورودی ریالی کاهش یافته که این تعیین حداقل حقوق ریالی به لحاظ جلوگیری از کم اظهاری در گمرکات کشور بوده که چنانچه ارزش دلاری هر کیلو گرم انواع پای پوش وارداتی را از سال 1381 مورد دقت نظر قرار دهیم ، مشخص می گردد که این کم اظهاری واردات آنهم از مبادی مجاز چه ضربه خرد کننده ای بر پیکره صنعت کفش کشور وارد نموده است. در سال 1385 گرچه بخش بسیار اندکی از آن با ارزش متوسط 2/38 دلار قدری واقعی تر گردیده ولی واقعیت این است که مراجع ذیربط بخصوص گمرک ایران در این خصوص می بایست چاره اندیشی نمایند. زیرا با توجه به مشکلاتی که مبتلا به این صنعت می باشد تداوم اظهار نادرست در گمرکات بر مشکلات این صنعت افزوده و واحد های تولید کننده را تدریجا" در معرض تعطیلی قرار خواهد داد.

این میزان واردات صرفا" از طریق مبادی ورودی مجاز صورت پذیرفته ، اما این صنعت با حجم بسیار بالایی از واردات غیر مجاز (قاچاق) و یا از طرق مختلف مجاز از جمله مناطق آزاد -کالاهای همراه مسافر - کالاهای همراه زائرین عتبات عالیات - ته لنجی مواجه می باشد .گرچه آمار دقیقی تا کنون رسما" از طریق مراجع ذیربط در این خصوص اعلام نگردیده و نمی توان هم برآورد گردد.ولی کارشناسان و خبرگان و صاحبان صنعت پای پوش کشور از میزان 10 تا 35 میلیون زوج کفش خارجی وارداتی بطور متفاوت اظهار نظرهایی را بیان فرموده اند و اینجانب نیز هیچگونه تایید و یا تکذیبی بر این ارقام نداشته ، ولی واقعیت این است که واردات قاچاق نه تنها بر این صنعت بلکه برای برخی از کالاهایی

جادارد در این بخش از گزارش توجه مسئولین را به این موضوع معطوف نمایم، مسئله قاچاق و یا ورود غیر مجاز انواع پای پوش علاوه بر آنکه باعث تضییع حقوق دولت می گردد، متاسفانه موجب تعطیلی بسیاری از واحدهای تولید کننده گردیده است. بر اساس آخرین آمار از 15000 کارگاه صنفی کفش های دست دوز موجود در سال 1380 به حدود 8000 کارگاه کاهش یافته که در این رهگذر برخی از واحدهای صنعتی هم از این امر بی نصیب نمانده اند.

عمده واردات انجام شده به کشور در سال 1385 از مبادی زیر بوده است:

نام کشور	ارزش (میلیون دلار)	سهم
امارات	2	47
چین	0/98	23
کیش	0/57	13/5
ایتالیا	0/22	5/2
چابهار	0/06	1/5

جدول 14: مبدا واردات کفش به ایران

— با نگاهی به جدول از میزان 4/25 میلیون دلار واردات در سال 1385 عمده آن که حدود 90 درصد می باشد از پنج مبادی صورت پذیرفته که بر اساس اطلاعات موثق عمده وارداتی که از مبادی امارات و مناطق آزاد نیز صورت پذیرفته تولیدات کشور چین می باشند، که با توجه به درصد سهم مشخص شده بر اساس اظهارات کارشناسان و صاحبان صنعت کفش کشور، حدود 80-85 درصد این واردات تماماً "تولید کشور چین بوده که با نازل ترین قیمتها به کشور وارد می گردد که متاسفانه اکثر این نوع پای پوش ها از کیفیت بسیار پایینی نیز برخوردار می باشند.

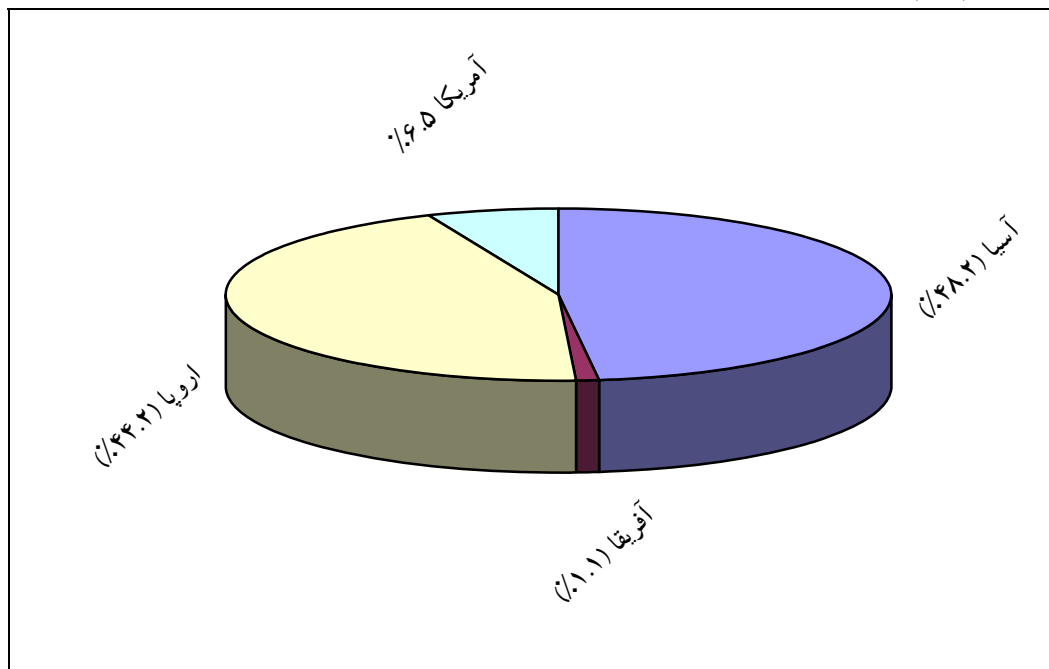
سهم واردات پای پوش ایران در جهان: اگر صرفاً " واردات مجاز از مبادی ورودی کشور را در نظر بگیریم سهم ایران 0/006 درصد می باشد.

3-4 ضریب نفوذ واردات

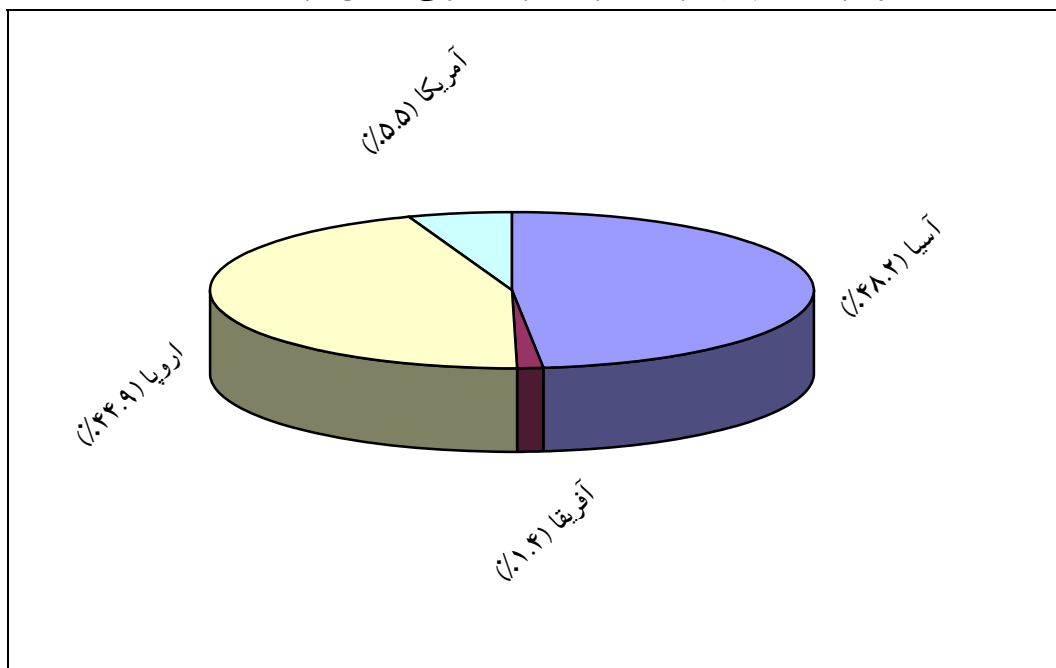
چنانچه فقط واردات مجاز را در نظر بگیریم که قاعدتا" با حجم بالای واردات غیرمجاز شاید تعبیر درستی به لحاظ عدد به دست آمده نباشد علی ایحال با این میزان واردات ضریب نفوذ 2/8 درصد می باشد.

5- صادرات

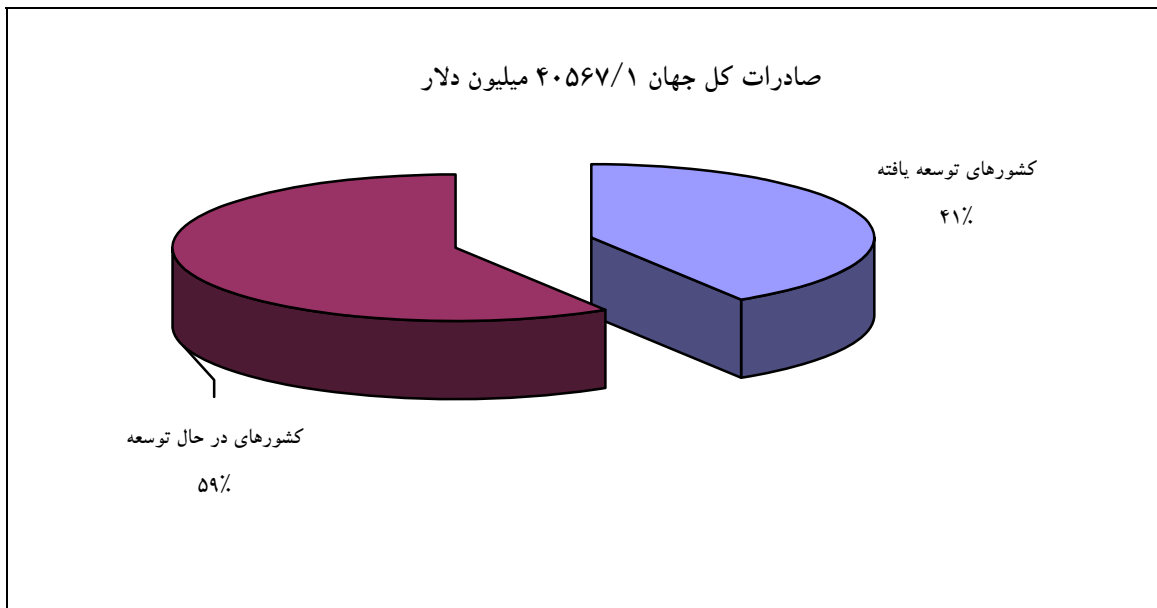
5-1 صادرات پای پوش جهان

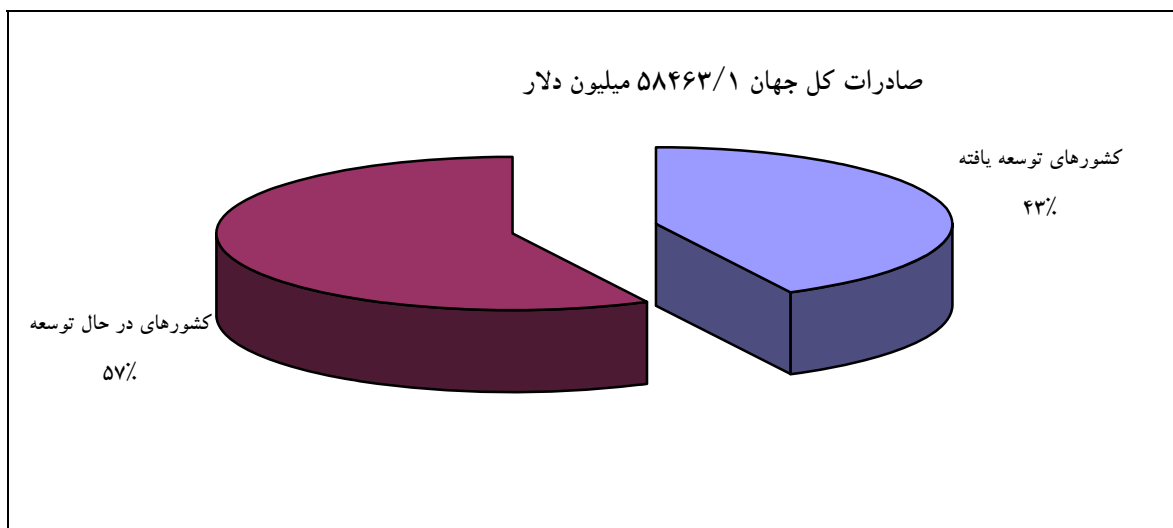
نمودار 15: سهم قاره ها در صادرات انواع کفش در سال 1999

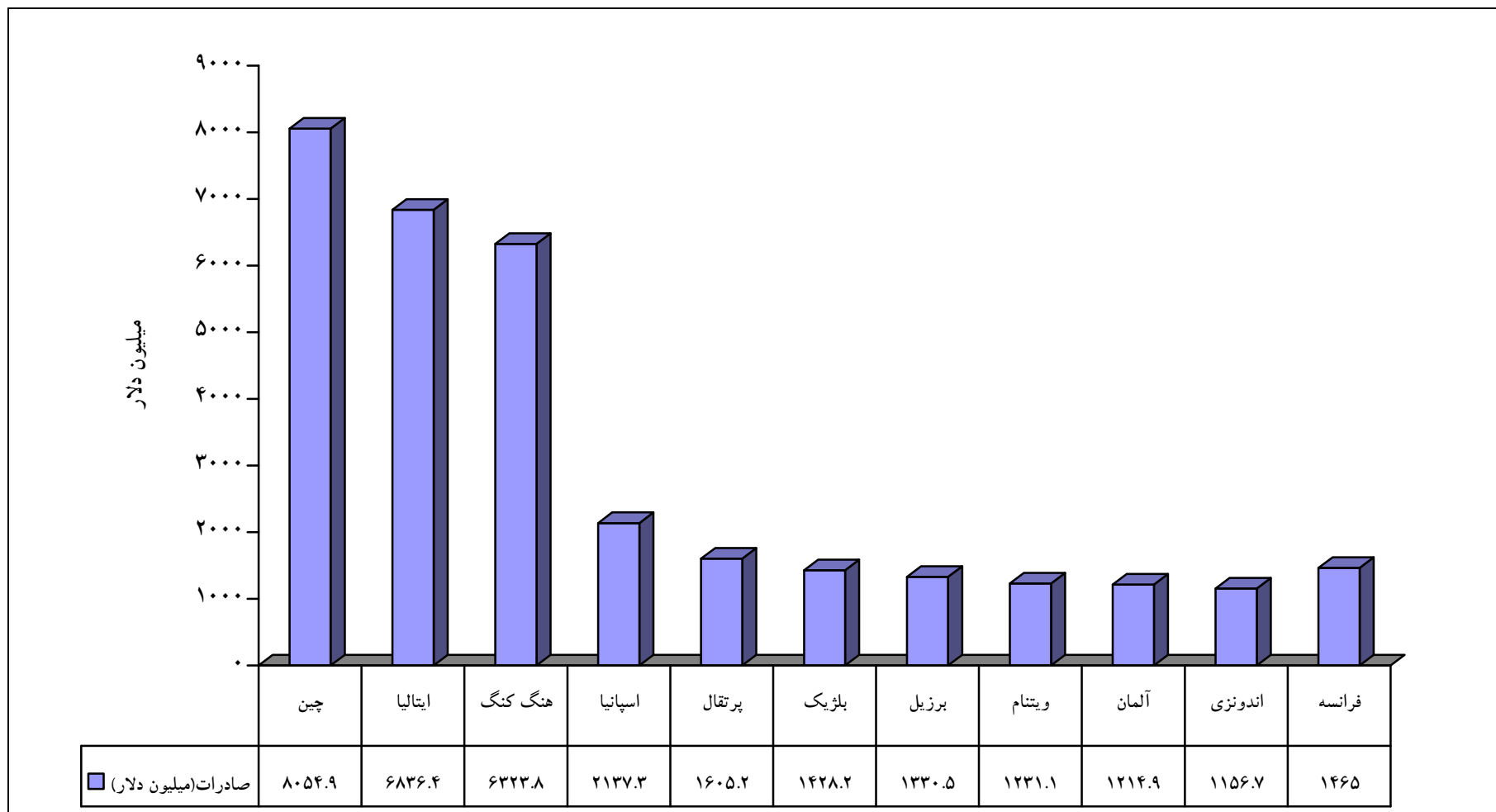
نمودار 16: سهم قاره ها در صادرات انواع کفش در سال 2004

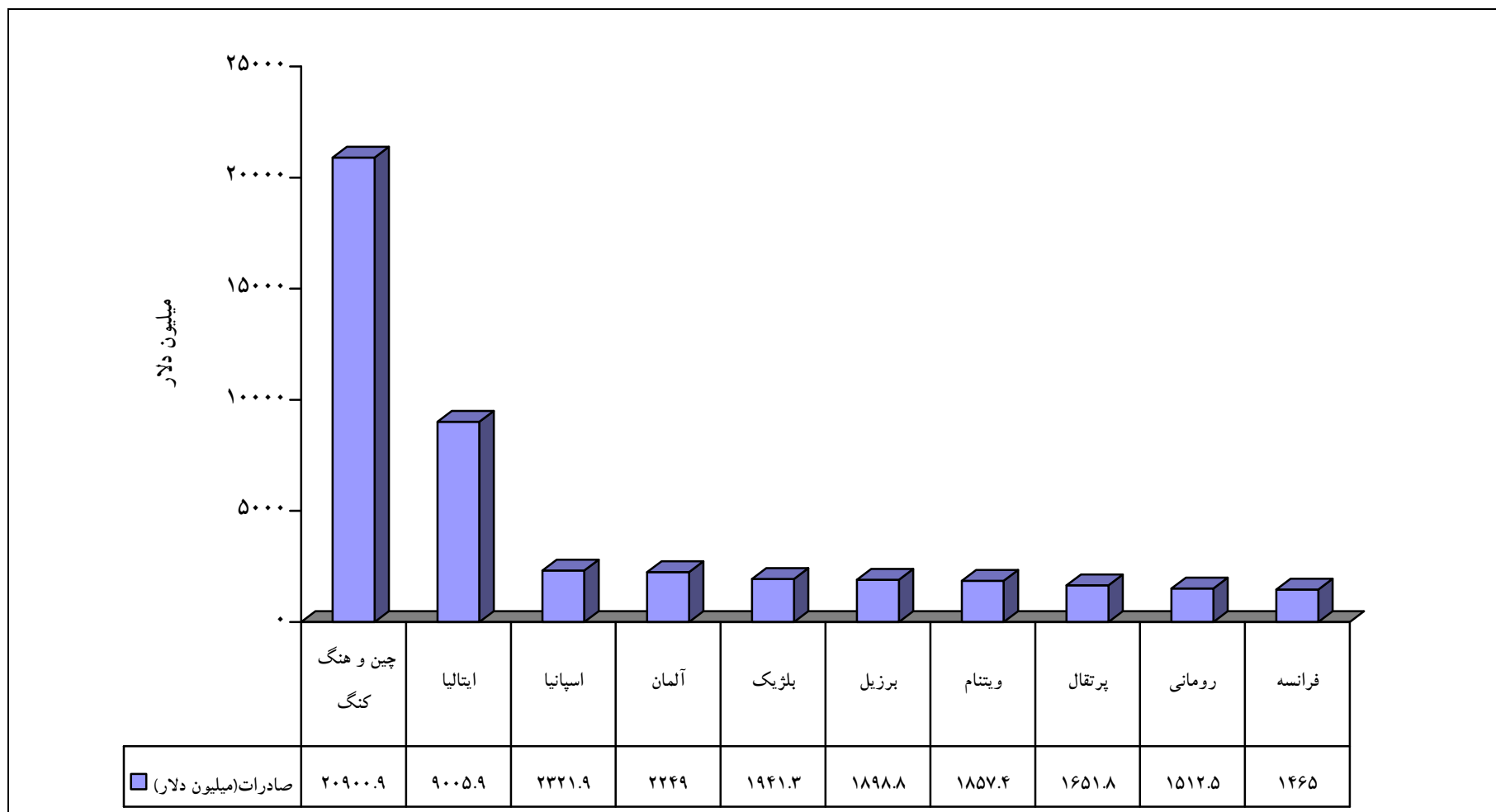
نمودار 17: سهم صادرات انواع کفش کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در سال 1999

نمودار 18: سهم صادرات انواع کفش کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه در سال 2004

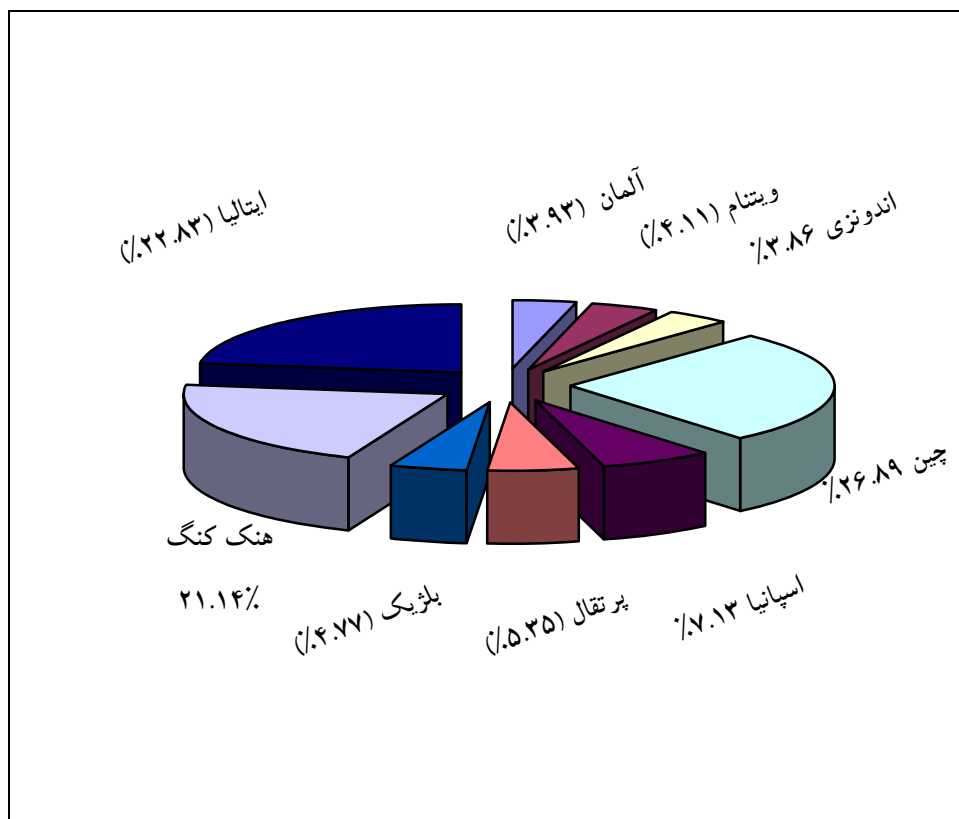
نمودار 19: ده کشور عمده صادرکننده انواع کفش در سال 1999

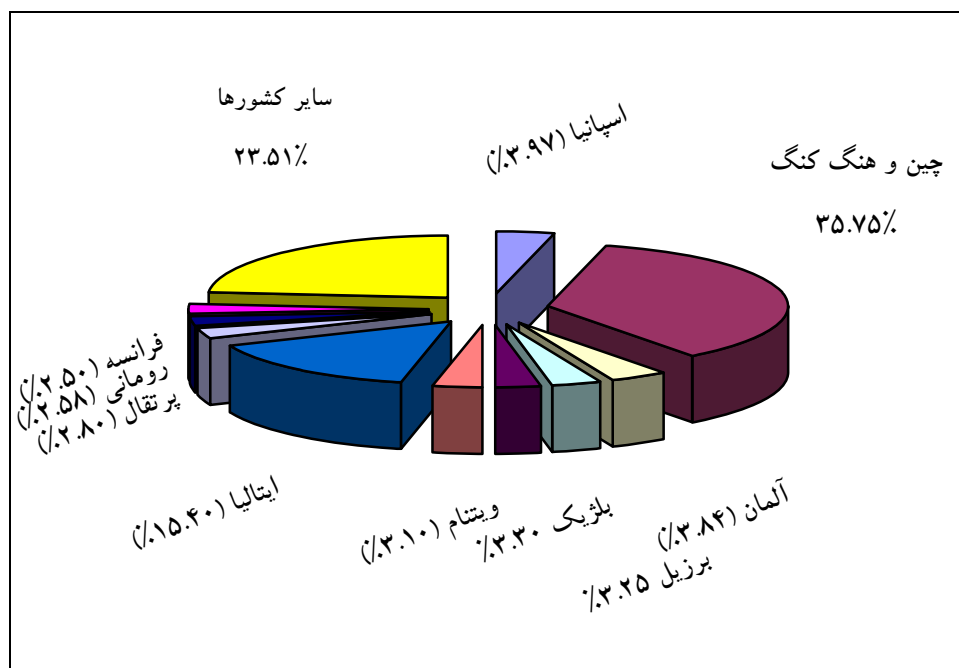
نمودار 20: ده کشور عمده صادرکننده انواع کفش در سال 2004

* در طی یک دوره پنجساله تنها تغییر جایگزین شدن کشور رومانی به جای اندونزی می باشد و 9 کشور دیگر کماکان از بالا ترین صادرکنندگان می باشند.

* صادرات چین و هنگ کنگ در سال 2004 یکجا دیده شده است.

نمودار 21: سهم ده کشور عمده صادرکننده انواع کفش در سال 1999

نمودار 22: سهم ده کشور عمده صادرکننده انواع کفش در سال 2004

2-5 صادرات انواع پای پوش ایران

سال	1380	1381	1382	1383	1384	1385
وزن (کیلوگرم)	3659298 6	3460958 3	4362875 2	1453182 4	2155210 5	1817620 8
ارزش (دلار)	9398577 7	6943184 3	9108412 7	4421884 6	7870541 3	7417859 5

جدول 15: روند صادرات کفش ایران در 6 سال گذشته

نام کشور	ارزش (میلیون دلار)	سهم
عراق	27	38
آذربایجان	12	17
عربستان	8	11/5
افغانستان	5	7
ترکمنستان	4	5/8
تاجیکستان	3/7	5/3
روسیه	3/3	4/7
گرجستان	3/2	4/5
ازبکستان	2/6	3/7
قزاقستان	1/1	1/6

جدول 16: عمده کشورهای مقصد صادراتی

سهم صادرات پای پوش ایران در جهان در سال 1385: 0/13 درصد

سهم صادرات پای پوش نسبت به صادرات غیر نفتی کشور در سال 1385: 0/46 درصد

سهم صادرات پای پوش نسبت به صادرات صنعتی و معدنی کشور در سال 1385: 0/59 درصد

3-5 نگرشی به بازارهای عمده هدف

در بعد صادرات و نفوذ به بازارهای مصرف جهانی لازمه آن را می توان به شرح ذیل عنوان نمود:

- اخذ اطلاعات در زمینه قوانین و ضوابط واردات هر کشور

- دستیابی به مقررات ورود در خصوص محصول صادراتی در بازارهای هدف

صادرکنندگان می بایست جهت رسیدن به بازارهای هدف تفکر صادرات را در برنامه های خود قرار دهند و در

این راستا سازمان های ذیربط از جمله سازمان توسعه تجارت و بخصوص

نمایندگی های بازرگانی سفارتخانه های ایران در کشورها می توانند نقش مهمی را ایفا نمایند.

علاوه بر این ، موارد ذیل جهت وارد شدن در یک بازار هدف می بایست مورد دقت نظر هر صادرکننده ای

قرار گیرد.

- شناخت دقیق مصرف کنندگان به لحاظ سلیقه ، قدرت خرید، مسائل اعتقادی، ویژگیهای اخلاقی در بازارهای هدف.

- تعیین میزان مصرف در بازارهای هدف

- رعایت استانداردهای بازار هدف

- به دست آوردن اطلاعات موجود در زمینه موانع تعرفه ای بازارهای هدف

- دارا بودن گواهینامه های کیفیت بر اساس مقررات بازارهای هدف

- شرکت در نمایشگاههای موجود در بازار هدف

- بررسی مراکز فروش در بازار هدف

- بسته بندی بر اساس سلیقه بازارهای هدف

- هزینه نمودن جهت تبلیغات در بازارهای هدف

6- وضعیت ارزی و سرمایه گذاری خارجی صنعت پای پوش

1-6 تراز ارزی

با توجه به ارزش صادرات و واردات در سال 1385 تراز ارزی صنعت پای پوش به میزان 73929301 دلار مثبت

بوده ، که قابل ذکر است که این تراز در ده سال گذشته کماکان مثبت بوده است.

6-2 وضعیت بهره گیری از حساب ذخیره ارزی

از ابتدای تشکیل حساب ذخیره ارزی تاکنون در صنعت پای پوش 4 واحد جمعا" به میزان 5780000 دلار از این حساب استفاده نموده اند.

6-3 سرمایه گذاری خارجی

تاکنون در دو طرح پای پوش از سرمایه گذاری خارجی به مبلغ 700 هزار دلار استفاده گردیده است.

7- بررسی اجمالی تکنولوژی و روش های تولید و عرضه محصول در کشور

7-1 متوسط عمر ماشین آلات

- ماشین آلات با قدمت بالای 20 سال 55 درصد
- ماشین آلات با قدمت بین 10 تا 20 سال 41 درصد
- ماشین آلات با قدمت زیر 5 سال 4 درصد

7-2 مقیاس اقتصادی تولید در مقایسه جهانی

با توجه به نرخ بهره برداری که قبلا" ذکر گردید عوامل موثری که باعث پایین بودن نرخ بهره برداری صنعت پای پوش گردیده عبارتند از :

- نبود آموزش در این صنعت
- کمبود نیروی انسانی متخصص
- عدم وجود سیستمهای مهندسی صنایع
- فرسودگی ماشین آلات
- بالا بودن درصد ضایعات
- پایین بودن بهره وری

از مجموع واحدهای تولید کننده پای پوش های پلاستیکی ، تعداد واحدهایی که تولیداتشان در حد مقایسه جهانی باشد بسیار ناچیز بوده و از مجموع 278 واحد صنعتی تولیدکننده انواع کفش های چرمی و ورزشی ماشینی

3-7 تعیین نقاط قوت و ضعف تکنولوژی های مورد استفاده در ایران و مقایسه با کشورهای مشابه

بر اساس بررسی های کارشناسی انجام گرفته در سال 1377 در یک پروژه تحقیقاتی بر پایه اجزای چهارگانه تکنولوژی در صنعت کفش، سطح تکنولوژی این صنعت شامل موارد زیر بوده است.

- ماشین آلات و تجهیزات معادل 59 از 100

- نیروی انسانی ماهر و تحصیل کرده معادل 62 از 100

- اطلاعات و دانش فنی معادل 55 از 100

- سازماندهی و مدیریت معادل 35 از 100

که متوسط سطح تکنولوژی این صنعت 53 از 100 می باشد. با توجه به اینکه در سالهای اخیر اکثریت واحدهای دولتی این بخش به خصوصی تبدیل گرفته و همچنین رشد قابل توجهی در بهره وری و آموزش نیروی انسانی در این صنعت پدید آمده، بر اساس نظر کارشناسان طبعاً "درصد این سهم نیز افزایش داشته است.

4-7 بررسی وضعیت فعالیت های آموزشی و تحقیقاتی

1-4-7 تعداد واحدهای دارنده مجوز R&D

تا زمان تهیه گزارش هیچ واحدی از صنعت کفش دارای مجوز R&D نمی باشند.

2-4-7 تعداد پروژه های تحقیقاتی مرتبط با صنعت

تنها یک مورد پروژه تحقیقاتی در رابطه با صنعت کفش تا کنون ارائه گردیده است.

3-4-7 تعداد تشکلهای و انجمن های مرتبط با صنعت

پای پوش کشور دارای اتحادیه های صنفی از جمله اتحادیه کفش های ماشینی و کفش های دست دوز بوده و همچنین تشکلی صنعتی، منسجم و کارآمد به نام جامعه مدیران و متخصصین صنعت کفش ایران در اوایل دهه 70 تاسیس گردید که هیئت مدیره آن متشکل از صاحبان بخش خصوصی و دولتی و همچنین متخصصین این صنعت می باشد.

5-7 نوع و میزان انرژی مصرفی

عمده انرژی مصرفی در این صنعت برق بوده که به لحاظ قدمت ماشین آلات و انرژی ارزان در کشور، میزان مصرف داخلی در مقایسه با کشورهای مشابه بالاتر بوده که این میزان مصرف با توجه به نرخ بهره برداری واحدهای دولتی طبعاً بالاتر از بخش خصوصی می باشد. بر اساس آخرین اطلاعات آماری که در سال 1383 منتشر گردیده ارزش کل سوخت مصرف شده در بخش صنعت و معدن 9717819 میلیون ریال بوده که از این مقدار مبلغ 7488 میلیون ریال آن مربوط به صنعت کفش بوده که سهم این صنعت 0/077 درصد می باشد و با توجه به اینکه مهمترین انرژی که در این صنعت مورد استفاده قرار می گیرد، برق می باشد، از کل برق خریداری شده در این سال میزان 5968229 میلیون ریال مربوط به بخش صنعت و معدن بوده که مبلغ 6200 میلیون ریال آن در صنعت کفش مورد استفاده قرار گرفته که سهم آن 0/1 درصد می باشد.

8- بررسی صنعت از نظر سازگاری با شرایط زیست محیطی

در این صنعت چنانچه در بخش تولید محصولات از مواد اولیه پی وی سی از روغن های غیر مجاز و مواد اولیه بازیافتی استفاده نگردد، سازگاری قابل قبولی با شرایط زیست محیطی داشته ولی متأسفانه در برخی از واحدهای تولیدی کفش پلاستیکی به جهت استفاده از مواد ضایعاتی، وضع نامطلوبی را از نظر محیط زیست ایجاد نموده اند که با شرایط زیست محیطی ناسازگاری دارد.

9- مقایسه شاخصهای اقتصاد کفش با برخی شاخصهای اقتصاد کلان کشور

متوسط دو ساله برنامه چهارم	1385	1384	متوسط پنج ساله برنامه سوم	1383	1382	1381	1380	1379	متوسط پنج ساله برنامه دوم	1378	1377	1376	1375	1374	شاخص/سال
328/5	/4 349	307/6	211/3	274/5	238/2	206	177/9	159/7	102/9	141/8	118/1	100	85/2	69/2	شاخص بهای کل کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری
12/8	13/6	12/1	14/1	15/2	15/6	15/8	11/4	12/6	25/6	20/1	18/1	17/3	23/2	49/4	درصد تغییر(تورم) شاخص بهای کل کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری
200/9	/9 211	189/8	147/6	171/6	155/1	143/8	137/4	130/2	95/5	116/9	108/1	100	87/4	65/1	شاخص بهای کفش مصرفی در مناطق شهری
11/1	11/6	10/6	8	10/6	7/9	4/7	5/5	11/4	24/4	8/1	8/1	14/4	34/3	56/9	درصد تغییر(تورم) شاخص بهای کفش مصرفی در مناطق شهری
334/8	354	315/6	224/8	288/3	246/8	231/4	188/1	169/6	103/9	145/9	118/7	100	86/5	68/5	شاخص بهای تولید کننده
10/9	12/2	9/5	14/7	16/8	6/7	23	10/9	16/2	26/2	22/9	18/7	15/6	26/3	47/6	درصد تغییر شاخص بهای تولید کننده
287	/6 302	271/4	201/2	248/2	216/4	195/5	177/3	168/5	104/5	145/7	117	100	90/1	69/8	شاخص بهای تولید محصولات صنعتی
10/4	11/5	9/3	11/3	14/7	10/7	10/3	5/2	15/6	26/5	24/5	17	11	29/1	50/8	درصد تغییر (تورم) شاخص بهای تولید محصولات صنعتی
172/9	/2 178	167/6	144/1	156/9	147/8	141/9	139/2	134/9	95	120/6	104/9	100	86/1	63/5	شاخص بهای تولید کننده کفش
6/6	6/3	6/8	5/5	6/1	4/2	1/9	3/2	11/9	25/9	15	4/9	16/1	35/6	58	درصد تغییر شاخص بهای تولید کننده کفش

جدول 15: جدول مقایسه ای شاخص های مرتبط با صنعت کفش با شاخص های کل طی سالهای اجرای برنامه پنج ساله دوم، سوم و چهارم

9-1 مقایسه شاخص تورم کل با شاخص تورم کفش

با توجه به جدول 15 :

- متوسط رشد شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور در پنج ساله برنامه دوم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی (1374-1378) و پنج ساله برنامه سوم (1379-1383) و دو ساله اول برنامه چهارم (1384-1385) به ترتیب $25/6$ و 14.1 و 12.8 درصد است.

- متوسط رشد شاخص بهای کفش مصرفی در مناطق شهری کشور (تورم کفش) در دوره مورد بررسی به ترتیب $24/4$ و 8 و $11/1$ درصد است.

9-2 مقایسه شاخص بهای کل تولیدکننده با شاخص بهای تولیدکننده کفش

- متوسط رشد شاخص بهای کل تولیدکننده (قیمت درب کارخانه تولیدی) در سه دوره مورد بررسی به ترتیب $26/2$ و $14/7$ و $10/9$ درصد است.

- متوسط رشد شاخص بهای تولید محصولات صنعتی (شاخص صنعت) در سه دوره مورد بررسی به ترتیب $26/5$ و $11/3$ و $10/4$ درصد است.

- متوسط رشد شاخص بهای تولیدکننده کفش (شاخص تولید در صنعت کفش) در سه دوره مورد بررسی به ترتیب $25/9$ و $5/5$ و $6/6$ درصد است.

در حالیکه در 10 سال گذشته شاخص بهای تولیدکننده کل $3/5$ برابر و شاخص تولیدکننده محصولات صنعتی حدود سه برابر شده شاخص بهای تولیدکننده کفش تنها $1/8$ برابر رشد نموده است .

- در همین دوره شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی $3/5$ برابر افزایش داشته است و این در حالی است که شاخص بهای کفش مصرفی تنها نسبت به ده سال گذشته 2 برابر افزایش داشته است .

- عدم رشد شاخص بهای تولیدکننده کفش همراه با سایر صنایع در ده ساله گذشته ضرر جبران ناپذیری را به این صنعت وارد نموده است. که نتیجه آن ضعیف شدن تدریجی این صنعت و کاهش توان مالی و افت ارزش داراییهای آنان می باشد .

-شاید به همین دلیل در سالهای گذشته با هر موج واردات غیر قانونی کفشهای قاچاق تعداد زیادی از این واحدها به تعطیلی کشانده می شدند و امکان فعالیت مجدد برای آنها با تورم دو رقمی سالهای گذشته غیر ممکن می شد .

-در سالهای اخیر وضعیت نرخ تورم کفش در استانهای کم برخوردار در مقایسه با متوسط تورم کل کفش در کشور از رشد بالا تری برخوردار گردیده این در حالیست که شاخص رشد تورم کفش در استانهای برخوردار که سهم بیشتری از جمعیت کشور را تشکیل میدهد از رشد پایین تری برخوردار بوده است و این هشدار است برای وضعیت بحرانی صنعت کفش در سالهای اخیر .

واحد: هزار ریال

شرح	نوع	سال 1382	سال 1383	درصد تغییرات	سال 1384	درصد تغییرات
متوسط در آمد	خانوار شهری	39202	47268	20/6	53678	13/6
	خانوار روستایی	24040	27884	16	34475	23/6
متوسط هزینه	خانوار شهری	40989	51479	25/6	59242	15/1
	خانوار روستایی	25676	33544	30/6	37502	11/8
متوسط هزینه غیر خوراکی	خانوار شهری	30347	38281	26/1	44988	17/5
	خانوار روستایی	15448	20513	32/8	23189	12
متوسط هزینه خوراکی	خانوار شهری	10642	13198	24	14254	8
	خانوار روستایی	10228	13031	27/4	14313	9/8
متوسط هزینه کفش	خانوار شهری	533	675	26/6	752	11/4
	خانوار روستایی	482	633	31/3	734	16
درصد سهم هزینه کفش از هزینه های غیر خوراکی	خانوار شهری	1/76	1/76	-	1/67	-
	خانوار روستایی	3/12	3/09	-	3/17	-
درصد سهم هزینه های غیر خوراکی از کل هزینه ها	خانوار شهری	74	74/4	-	75/9	-
	خانوار روستایی	60/2	61/2	-	61/8	-
درصد سهم هزینه کفش از هزینه های غیر خوراکی در هر یک از دهکهای درآمدی خانوار شهری	سه دهک پایین	2/08	2/14	-	2/26	-
	چهاردهک میانی	1/94	2/04	-	1/78	-
	سه دهک بالا	1/65	1/58	-	1/53	-
رشد هزینه های غیر خوراکی در خانوار شهری	سه دهک پایین	24	21/2	-	19	-
	چهاردهک میانی	19/2	27/6	-	16/9	-
	سه دهک بالا	19/7	25/8	-	16/7	-
رشد هزینه کفش مصرفی در	سه دهک پایین	20/8	25/3	-	23/2	-

-	2/4	-	34/3	11/2	چهاردهک میانی	
-	13/6	-	21/8	14	سه دهک بالا	
1/9	11/11	-3/3	10/90	11/27	سه دهک پایین	درصد سهم هزینه های غیر
-0/1	27/42	1/5	27/44	27/04	چهاردهک میانی	خوراکی هر یک از دهکهای
-0/3	64/51	0/6	64/69	64/29	سه دهک بالا	درآمدی در خانوار شهری
11/2	17	-1/2	15/28	15/47	سه دهک پایین	درصد سهم هزینه کفش
-7/6	35/09	5/9	37/98	35/86	چهاردهک میانی	مصرفی هر یک از دهکهای
2/5	47/91	-4	46/74	48/67	سه دهک بالا	درآمدی در خانوار شهری

جدول 16: متوسط هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی طی سالهای 82-84

3-9 سهم کفش در سبد هزینه خانوار

با توجه به جدول 16 می توان عنوان کرد :

- متوسط هزینه سالانه خانوار شهری در سال 84 برابر $59/2$ میلیون ریال که 24 درصد آن مربوط به هزینه های خوراکی و 76 درصد آن مربوط به هزینه های غیر خوراکی است .

- متوسط هزینه خانوار شهری در مقایسه با رقم مشابه در سال 83 ، $15/1$ درصد افزایش داشته است. هزینه های خوراکی خانوار نسبت به سال 83 معادل 8 درصد و هزینه های غیر خوراکی معادل $17/5$ درصد افزایش داشته است.

- در سال 1384 متوسط هزینه های خوراکی یک خانوار شهری برابر $14/2$ میلیون ریال که در مقایسه با سال 83 به میزان 8 درصد افزایش نشان می دهد .

- در سال 1384 متوسط هزینه های غیر خوراکی یک خانوار شهری برابر با $44/9$ میلیون ریال بوده است که در مقایسه با سال قبل افزایشی برابر با $17/5$ درصد را نشان می دهد.

- بر اساس نتایج به دست آمده متوسط درآمد اظهار شده یک خانوار شهری در سال 84 برابر با $53/6$ میلیون ریال بوده است که نسبت به سال قبل $13/6$ درصد افزایش داشته است .

- در سال 1384 متوسط هزینه کفش مصرفی یک خانوار شهری برابر با 752 هزار ریال بود که در مقایسه با سال قبل افزایشی معادل $11/4$ درصد را نشان می دهد .

-در همین سال هزینه کفش مصرفی یک خانوار روستایی 734 هزارریال است که در مقایسه با سال قبل افزایشی معادل 16 درصد را نشان می دهد .

- در سال مورد بررسی هزینه غیرخوراکی خانوار روستانی 24/2 میلیون ریال می باشد که براین اساس ، سهم کفش مصرفی خانوار روستایی حدود 3درصد می باشد. این نرخ در سال 83 حدود 3/1 درصد بوده است .

- مقایسه سهم کفش مصرفی خانوارهای شهری با سهم کفش مصرفی خانوار روستایی در سال 1384 حاکی از آن است که سهم کفش مصرفی یک خانوار روستایی 1/9 برابر سهم کفش مصرفی یک خانوار شهری است .

- طی سالهای 82 تا 84 سهم هزینه های غیر خوراکی از کل هزینه ها در خانواده های شهری رو به افزایش است. به طوریکه این سهم در سالهای مورد بحث در خانوارهای شهری به ترتیب 74 و 74/4 و 75/9 و در خانوارهای روستایی به ترتیب 60.2 و 61.2 و 61/8 می باشد .

- در حالی که درصد سهم هزینه کفش از هزینه های غیر خوراکی در سه سال مورد بحث از 1/76 در سال 82 به 1/67 در سال 84 کاهش داشته است ولی این نسبت در ترکیب دهکهای درآمدی انعکاس دیگری دارد به طوریکه این نسبت در سه دهک پایین درآمدی از 2/1 درصد در سال 82 به 2/3 درصد در سال 83 افزایش و در چهار دهک میانی از 1/9 درصد در سال 82 به 1/8 درصد در سال 84 و در سه دهک بالای درآمدی نیز از 1/7 درصد در سال 82 به 1/5 درصد در سال 84 کاهش یافته است .

- در سه سال مورد بررسی سهم هزینه کفش مصرفی 30درصد پایین ترین درآمد از 15/47 درصد به 17درصد افزایش یافته است. درهمین دوره سهم هزینه کفش مصرفی چهار دهک میانی از 35/9درصد به 35/1درصد و سهم 20درصد بالاترین درآمد از هزینه کفش مصرفی در همین دوره از 48/6به 47/9درصد کاهش یافته است .

-بررسی مقایسه ای رشد هزینه های غیر خوراکی و رشد هزینه کفش مصرفی از یک سو به همراه سهم هزینه غیر خوراکی و کفش مصرفی هر یک از دهکهای مختلف درآمدی حاکی از آن است که اولاً رشد هزینه های غیر خوراکی در دوره مورد بررسی برای هر یک از سه گروه دهکهای درآمدی رو به پایین است اما شدت کاهش آن در سه دهک پایین درآمدی کمتر از شدت کاهش آن در هفتاد درصد درآمدهای

- معمولا وجود تورم مستمر منجر به گرایش مصرف کنندگان از مصرف کالاهای غیر اساسی با ضریب اهمیت پایین به کالاهای اساسی با ضریب اهمیت بالاتر می گردد .

- آثار ناشی از این افزایش به علت بالا بودن مطلق هزینه کفش در دهکهای بالای درآمدی که بعضا" به پنج برابر دهکهای پایین می رسد به وضوح قابل مشاهده است به طوریکه حداقل کاهش در دهکهای بالای درآمدی در هزینه کفش مصرفی حدود پنج برابر حداکثر کاهش در دهکهای پایین درآمدی اثرگذار است .

- بر همین اساس در جدول 16 مشاهده می نماییم که رشد هزینه غیر خوراکی سه گروه دهکهای درآمدی به ترتیب از 24 و 19/2 و 19/7 درصد در سال 82 به 19 و 16/9 و 16/7 درصد در سال 84 کاهش یافته است .

- در همین دوره رشد هزینه کفش مصرفی سی درصد پایین ترین درآمد از 20/8 درصد در سال 82 به 23/2 درصد در سال 84 افزایش یافته است ولی رشد هزینه کفش مصرفی چهار دهک میانی و سه دهک بیستین درآمد به ترتیب از 11/2 و 14 درصد در سال 82 به 2/4 درصد و 13/6 درصد کاهش یافته است .

- به نظر می رسد بهبود سهم هزینه کفش مصرفی 30 درصد پایین ترین درآمد در دوره مورد بررسی ناشی از کاهش سهم هزینه غیر خوراکی دهکهای مورد نظر می باشد که در نهایت منجر به افزایش نسبی قدرت خرید این گروه درآمدی گردیده و در صورت تداوم این سیاست در سالهای آتی شاهد بهبود نسبی رشد سهم هزینه کفش مصرفی سه دهک پایین درآمدی باشیم اما در مورد دو گروه درآمدی میانی و پر درآمد، این مسئله به صورت معکوس می باشد به طوریکه با افزایش سهم هزینه های غیر خوراکی چهار دهک میانی از 27/04 درصد در سال 82 به 27/42 درصد در سال 84 و 64/29 درصد در سال 82 به 64/51 درصد در سال 84 برای سی درصد بالاترین درآمد شاهد کاهش سهم هزینه کفش مصرفی چهار دهک میانی از 35/86 درصد به 35/1 درصد و سه دهک بالای درآمدی از 48/67 درصد به 47/91 درصد از سال 82 به 84 می باشیم .

10- فرصتها و چالشها

10-1 برخی از فرصتهای محیطی که اقتصاد و صنایع ایران در حال حاضر با آن روبرو هستند

- جمعیت 70 میلیون نفری بارشد 1/6٪ به همراه افزایش سهم جمعیت شهرنشین به 68٪ در سال 85
- سهم جمعیت کمتر از 15 سال حدود 25 درصد، 65 ساله به بالا حدود 5/1٪ و جمعیت با لقوه فعال بین 15 تا 65 ساله حدود 70٪ کل جمعیت کشور در سال 85 را تشکیل میدهد.
- افزایش جمعیت بین 15 تا 29 سال از 17 میلیون نفر در سال 1375 به حدود 25 میلیون نفر در سال 1385
- افزایش قیمت نفت، بهبود ذخائر ارزی و کاهش بدهی های خارجی ایران
- ابلاغ سیاست های جدید مربوط به اصل 44 قانون اساسی و واگذاری بیش از 80٪ شرکت های دولتی در طی 10 سال آینده به بخش خصوصی
- آغاز دوره کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی دولتی و خصوصی
- آمادگی مدیران شایسته صنعتی برای تلاش خستگی ناپذیر در فضای رقابتی و اعمال مدیریت علمی
- اشتیاق مدیران و کارآفرینان صنعت برای ریسک پذیری و از خودگذشتگی در پاسخ به اقدامات انجام شده در حذف زمینه های رانت جویی
- واگذاری بخشی از سهام شرکت های بزرگ دولتی به بخش کم درآمد جامعه.
- استفاده از درآمدهای نفتی برای دستیابی به رشد اقتصادی پایدار و ایجاد اشتغال و گسترش فعالیتهای شرکتهای کوچک و متوسط.
- سرعت گرفتن تکمیل پروژه های نیمه تمام
-

10-2 برخی از تهدیدات محیطی در اقتصاد و صنایع ایران

- رشد بالای نقدینگی و بی ثباتی مالی ناشی از بودجه دولت
- پایداری بیکاری در سطح دورقمی ناشی از عرضه نیروی کار و ورود نسل جوان و نوجوان تحصیل کرده به بازار کار که با محدودیت تقاضا و فرصت های شغلی روبرو هستند
- پایین بودن قدرت رقابت پذیری بخش قابل توجهی از تولیدات داخلی در مقایسه با واردات کالاهای مصرفی رسمی و قاچاق

- پایین بودن ضریب تحمل بنگاههای کوچک اقتصادی که 95٪ بخش خصوصی مولدراتشکیل میدهند در برابر فشارهای داخلی و خارجی
- محدودیت های ناشی از مشکلات ساختاری واحدهای تولیدی کشور
- عجین شدن تورم دورقمی با اقتصاد ایران در 30 سال گذشته به همراه رکود ناشی از انتظارات تورمی و بی ثباتی نوسانات شدید قیمت ها
- پرداخت حدود 17/5٪ از کل تولید ناخالص داخلی کشور جهت یارانه های انرژی
- عدم نظم و کنترل در واردات بطوریکه در حال حاضر علاوه بر قاچاق از مبادی غیر رسمی مبادی ورودی و قانونی در کشور وجود دارد که از این مبادی می توان کالا وارد نمود مانند مناطق آزاد، بازارچه های مرزی، تعاونی های مرز نشینان، مناطق ویژه حفاظت شده واردات موسوم به ته لنجی، واردات در مقابل صادرات، واردات توسط کارگران و ایرانیان شاغل در خارج از کشور، واردات برخی از کالاها بدون انتقال ارز، واردات کالا همراه مسافر
- ناکارآمد بودن سیستم بیمه همگانی و نظام تأمین اجتماعی
- ناکافی بودن مقررات و پوشش بیمه همگانی
- نبود آمار و اطلاعات و ضعف نظام آماری
- ناتوانی سیستم بانکی و اعتباری و عقب ماندن آنها نسبت به نظام مالی و بانکی جهان
- محدود بودن توان سیستم بانکی در تأمین منابع مالی مورد نیاز صنعت

3-10 برخی از فرصت های محیطی که در حال حاضر صنعت پای پوش با آن روبرو است

- بازار قابل ملاحظه داخلی برای انواع تولیدات کفش با در نظر گرفتن آب و هوای متنوع و جغرافیای مصرف پراکنده در کشور
- وجود فضای رقابتی در صنعت کفش در مقایسه با سایر صنایع
- درخواست و مطالبه مصرف کنندگان داخلی برای دسترسی به کالاهای بهتر
- وجود تشکل تخصصی **جامعه مدیران و متخصصین صنعت کفش ایران** با 15 سال تجربه حضور مستمر در عرصه صنعت
- وجود 600 فروشگاه زنجیره ای، تخصصی فروش کفش در کشور که با مدیریت عمومی اداره می گردند در کنار 22000 واحد توزیع کفش بخش خصوصی در سراسر کشور
- رشد صادرات انواع پایپوش حداقل در 5 سال گذشته به کشورهای همسایه

- ارتباط تنگاتنگ رشد رونق کسب و کار در صنعت کفش با رونق صنایع مرتبط همانند چرم طبیعی ، چرم مصنوعی، قالب سازی، ماشین سازی، بسته بندی، طراحی، نساجی و شیمیایی
- رابطه معنادار بین مصرف داخلی کفش و تولیدات داخل آن بطوریکه حدود 75٪ مصرف داخلی از محل 85٪ تولیدات داخلی، تأمین می شود.
- رابطه معنادار بین کاهش نرخ تورم با بهبود سهم کفش در هزینه خانوارها
- قابلیت جذب اشتغال بالای نیروی انسانی در این صنعت به منظور تولیدات متنوع توسط تولیدکنندگان آن
- تشکیل گروه کاری ایران و ایتالیا در صنایع چرم و کفش در چارچوب همکاریهای اقتصادی بین دو کشور از پنج سال گذشته تاکنون واعزام دومین گروه از متخصصین طراحی و مدل سازی جهت آموزش دوره طراحی به ایتالیا با همکاری مشترک جامعه صنعت کفش و گروه کاری ایران و ایتالیا در وزارت صنایع و معادن

4-10 چالش هایی که صنعت کفش ایران در حال حاضر با آنها روبرو است

- ورود بی رویه کفش های خارجی ارزان و بی کیفیت که به صورت قاچاق و شبه قاچاق وارد کشوری شوند تهدیدی مستقیم برای اشتغال و کاهش و توقف فعالیت برخی از واحدهای صنعتی و تعداد بیشماری از واحدهای صنفی تولید کننده کفش های دست دوز کشور گردیده است.
- تفاوت چشمگیر سود فروش کفش های وارداتی در مقایسه با سود پایین فروش کفش های تولیدات داخل
- پایین آمدن قدرت رقابتی تولیدکنندگان داخلی در بازارهای هدف ناشی از شرایط نابرابر کسب و کار تولید در داخل با خارج از کشور
- وابستگی قابل توجه تولیدکنندگان کفش ایران به بازار داخل و در نتیجه درون گرا شدن اقتصاد کفش در کشور
- بالا بودن ضریب ریسک سوخت پول در این صنعت به دلیل طولانی بودن دوره برگشت سرمایه و مدت های بالا در فروش کفش
- کاهش مستمر سهم هزینه کفش از سبد هزینه غیر خوراکی خانوار و در نتیجه پایین بودن سرانه کفش در ایران

- در حالیکه نسبت شاخص بهای تولیدکننده محصولات صنعتی در سال 85 نسبت به 10 سال گذشته حدود سه برابر شده است این نسبت برای بهای تولیدکنندگان کفش 1/8 برابر بوده است
- پایین بودن حاشیه سود در این صنعت در مقایسه با میانگین حاشیه سود کل صنایع کشور
- بالا بودن نرخ مالیات علی الرأس علیرغم بحران دار بودن صنعت
- به دلیل عدم کنترل لازم بر استاندارد انواع پای پوش های وارداتی که به صورت رسمی و قاچاق وارد کشور میشوند حقوق مصرف کنندگان چه به لحاظ رعایت مسائل بهداشتی و چه از نظر کیفیت و در نهایت ضمانت و خدمات بعد از فروش رعایت نمی شود.
- افزایش فشارهای وارده ناشی از رشد غیر منتظره قیمت چرم، روغن دی ا پی، چسپ، لوازم جانبی کفش به بهانه افزایش قیمت نفت و مشتقات پتروشیمی .
- واردات رسمی و غیر رسمی از طریق مسافران مناطق آزاد و عتبات عالیات
- تمایل به فروش تعدادی از فروشگاههای زنجیره ای - تخصصی کفش به تغییر کاربری، در سالهای اخیر به بهانه غیر اقتصادی بودن آنها

11- مشکلات صنعت کفش ایران در حال حاضر

قبل از پرداختن بدین مشکلات ، لازم است نقطه نظرات کارشناسان جهانی این صنعت را نسبت به مشکلات موجود در صنعت پای پوش کشورمان بازگو نماییم.

بر اساس تحقیقات صورت گرفته توسط کارشناسان سازمان یونیدو که در چند سال پیش از واحدهای تولید کننده کفش کشور بازدید کرده، در جمع بندی کلی مشکلات این صنعت را به شرح ذیل اعلام نمودند:

- قدمت ماشین آلات و عدم استفاده از تکنولوژی جدید
- ضعف طراحی در محصولات
- کمبود نیرو های متخصص
- عدم برنامه ریزی
- نداشتن مدیریت علمی
- وجود فاصله زیاد بین مدیران ارشد، میانی و پایین در این صنعت
- عدم وجود سیستم های کنترل کیفیت

- مسایل مربوط به امور بازرگانی و بازاریابی
- عدم وجود سیستم های هزینه یابی محصول ، بطوریکه در این زمینه سهم مواد اولیه ، انرژی مصرفی و دستمزد کارگران مورد توجه قرار نمی گیرند. لذا قیمت تمام شده محصول بالا می باشد.

از طرفی کارشناسان کشور ایتالیا که در چارچوب همکاریهای متقابل در صنعت کفش جهت عارضه یابی این صنعت از ده واحد صنعتی کفش کشور بازدید نمودند ،اهم نقاط ضعف این صنعت را طی گزارشی این چنین بیان کردند:

- عدم وجود سیستم آموزش برای نیروی انسانی 10 واحد
- نبود و یا کمبود تجهیزات در بخش طراحی و مدل سازی 8 واحد
- نبود فرآیند کنترل کیفیت 6 واحد
- عدم وجود استراتژی های بازاریابی جهت صادرات 7 واحد
- مستهلک و یا ناقص بودن ماشین آلات 10 واحد

از سویی کارشناسان و صاحب نظران داخلی از جمله برخی از تولیدکنندگان و تعدادی از مدیران و متخصصین صنعت کفش کشور، ضمن تایید موارد مذکور نظرات خود را پیرامون مشکلات مبتلابه این صنعت به شرح ذیل اعلام نموده اند.

در این بخش مشکلاتی مطرح می گردد که عمده معضلات موجود در این صنعت مربوط به فقدان و یا کمبود آنها بوده که مواردی از آنها برخی از صنایع داخلی را نیز شامل می گردد، رفع بعضی از مشکلات مطرحه بایستی از طریق صاحبان این صنعت و برخی دیگر می بایست با همکاری صاحبان صنایع و کمک وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط و مسئول صورت پذیرد.

- فرسودگی بالای 55 درصد از ماشین آلات موجود در واحدها
- به روز نبودن قالب ها
- نازل بودن سطح تحصیلات نیروی انسانی شاغل
- بالا بودن سوابق خدمت نیروهای موجود در این صنعت
- عدم توجه به تربیت نیروی انسانی متخصص و کار آمد

- عدم توجه مدیران به مسئله آموزش در اکثر واحدها به دلیل نگرش سنتی به منابع انسانی

- عدم وجود سرمایه گذاری خارجی، در حالیکه کشورهای همچون هند، ترکیه، برزیل، آرژانتین، اندونزی، ویتنام، مکزیک، رومانی، پاکستان، چین و ..... گام های بلندی در این عرصه برداشته اند.

- عدم اطلاع نسبی برخی از مدیران از بازارهای جهانی و تحولات اقتصادی در سطح جهان

- فقدان بانک اطلاعاتی مورد نیاز در این صنعت

- فقدان استراتژی تولید برای صادرات به دلیل حاکمیت استراتژی جایگزینی واردات در چهار دهه گذشته

- کیفیت نامطلوب برخی از تولیدات در مقایسه با استانداردهای داخلی و جهانی

- نازل بودن میزان بهره وری عوامل تولید

- عدم بهره برداری از ماشین آلات وارداتی در برخی از واحدها بدلیل ضعف مسائل آموزشی

- تغییرات آناتومی «پا» در دو دهه گذشته و عدم انجام تحقیقات لازم برای تعیین اندازه مورد نیاز مصرف کنندگان در مناطق مختلف جغرافیایی و اصلاح قالب های موجود.

- عدم کارآیی شبکه توزیع و در نتیجه انتقال مشکلات بخش توزیع به واحدهای تولیدی

- ضعف تبلیغات

- عدم توجه به مسئله تحقیق و توسعه در واحدهای تولیدی

- عدم تمایل به سرمایه گذاری در تحقیقات بازاریابی بدلیل نگرش سنتی به مسئله توزیع

- عدم وجود یک سازمان در جهت ساماندهی بخش کفش های دست دوز کشور، تولیداتی که عرضه آن در جهان اعتبار صنعت کفش ایران بود.

با توجه به نظرات مختلفی که در خصوص چالش ها و مشکلات این صنعت بیان گردید، در حال حاضر مشکل اساسی که کاهش و یا رفع آنها جان تازه ای به صنعت کفش کشور می بخشد و می بایست مسئولین ذیربط تصمیماتی جدی در جهت حل آنها اتخاذ نمایند، عبارتند از:

1- مسئله آموزش

2- سرمایه گذاری مشترک با صاحبان این صنعت در جهان که دارای تولیداتی با مارک (برند) معتبر می باشند.

2- واردات غیر مجاز(قاچاق)

3- کم اظهاری در گمرکات کشور

5- جلوگیری از واگذاری فروشگاههای زنجیره ای کفش ملی و بلا به رشته هایی غیر از پای پوش

12- پیشنهادات

- با نگاهی به نقطه نظرات مطروحه از سوی کارشناسان داخلی و خارجی پیرامون مشکلات صنعت پای پوش کشور، عمده موارد حاکی از وجود خلاء علمی در این صنعت بوده که همانند صنعت چرم کشور تا کنون خسارات جبران ناپذیری به جهت فقدان «آموزش» بدان وارد گردیده است.

برگزاری دوره ای آموزش های کوتاه مدت در بخشهای طراحی - مهندسی صنایع - بازاریابی - کنترل کیفیت - مذاکرات بین المللی تجاری - مقررات مربوط به سرمایه گذاریهای مشترک - کاهش ضایعات - اصول مربوط به کاهش هزینه ها - بهداشت محیط کار - تعمیر و نگهداری ماشین آلات و..... از نیازهای اساسی در بخش آموزش این صنعت می باشد.

- در راستای فراهم نمودن زمینه های لازم جهت اجرای موارد مذکور تاسیس یک مرکز **آموزشی و پژوهشی** به پیشنهاد وزارت صنایع و معادن و همکاری وزارت علوم و فناوری و همیاری صاحبان صنایع کفش، خصوصا "جامعه مدیران و متخصصین صنعت کفش کشور و یا اختصاص رشته کاردانی یا کارشناسی در مراکز دانشگاهی به خصوص در تهران - تبریز - مشهد - اصفهان می تواند بخش قابل توجهی از مشکلات این صنعت را مرتفع سازد.

- واگذاری فروشگاههای زنجیره ای، تخصصی کفش به صاحبان صنعت در بخش خصوصی با ارائه تسهیلات ویژه.

- انجام سرشماری سراسری از واحدهای تولیدی توزیعی در این صنعت با استفاده از امکانات مرکز آمار ایران و دست اندرکاران این صنعت به منظور ایجاد بانک اطلاعاتی در این رشته صنعتی - تقویت تشکل تخصصی این صنعت "جامعه مدیران و متخصصین صنعت کفش ایران" به منظور همیاری و همفکری بیشتر با سازمان های دولتی جهت استفاده از نظرات و تجربیات آنها در خصوص تصمیم گیری های مربوط به این صنعت

- اقدامات لازم در خصوص کاهش سودآوری قاچاق و افزایش ریسک فروش آن در شبکه فروشگاههای کشور و تقویت اتحادیه های کفش های ماشینی و دست دوز سراسر کشور

- اتخاذ سیاستهای قاطع جهت برخورد با ورود غیر عادلانه کفش های قاچاق وارداتی که با هدف ایجاد فرصت شغلی برای جوانان خارجی و بیکاری برای جوانان ایرانی از یک طرف و تغییر جغرافیای مصرف کفش کشور به نفع کفش های خارجی انجام می پذیرد

- فرهنگ سازی گسترده از طریق رسانه ها(صداوسیما)درخصوص عدم استفاده ازکالاهای خارجی
و استفاده از تولیدات داخلی
- ارائه تمهیدات لازم از طریق گمرک ایران بمنظور جلوگیری از کم اظهاری واردات انواع پای
پوش با همکاری جامعه مدیران و متخصصین صنعت کفش کشور
- الزام تولیدکنندگان داخلی به ثبت علائم تجاری درکفش های تولیدی به منظور شناسایی کفش
های بدون هویت
- نگاه ویژه و حمایتی مسئولین اقتصادی، صنعتی و بانکی کشور به صنعت پای پوش بعنوان یک
صنعت بحران دارد در حال حاضر
- ارائه تسهیلات لازم به تولیدکنندگان این صنعت به منظور احیاء و نوسازی ماشین آلات
- اعمال تخفیف های مالیاتی به واحدهای تولیدی کفش به منظور همکاری در کاهش هزینه های
تولیدی و افزایش توان رقابتی آنها
- ایجاد و تقویت گروههای کاری ایران و سایر کشورهای صنعتی در زمینه توسعه صنعت کفش
همانند گروه کاری ایران و ایتالیا و اتصال به مراکز تولید تکنولوژی کفش جهان به منظور افزایش توان
نرم افزاری و سخت افزاری لازم در جهت ارتقاء سطح کمی و کیفی پای پوش کشور.

13- نگاه آینده نگارانه صنعت پای پوش

- در پایان گزارش بر خود لازم دانستم با توجه به نزدیک به سه دهه خدمت در صنایع چرم و کفش
به همراه همکار ارجمندم که در آغاز این راه می باشد ، آینده ای را با بضاعت ناچیز علمی برای
صاحبان کنونی و سرمایه گذاران آتی این صنعت ترسیم نمایم.
- نگاهی منطقی و بررسی کارشناسانه از زوایای مختلف اجتماعی، فنی ، اقتصادی از بعد داخلی و
جهانی و با در نظر گرفتن مزیت های این صنعت که در بخش فرصتها بعضاً" بیان گردید. به لحاظ
- نیاز اولیه جامعه بشری
  - رشد جمعیت جهان
  - خارج شدن کشورهای صاحب نام و اکثر کشورهای توسعه یافته از گردونه تولید پای پوش به
خاطر عدم صرفه اقتصادی در تولید این کالا به لحاظ بالا بودن هزینه های نیروی انسانی و
انرژی
  - سرمایه گذاری این کشورها در کشورهای در حال توسعه به لحاظ دارا بودن انرژی و نیروی
انسانی ارزان

- تمرکز بیشتر این کشورها بر ساخت و تولید ماشین آلات این صنعت به لحاظ ارزش افزوده بالا
- گسترش روز افزون تنوع تولیدات پای پوش در جهان
- بالارفتن مصرف جهانی به طوریکه میانگین مصرف سرانه در سال 1999، 2/6 زوج و در سال 2005 به 3 زوج افزایش یافته است.
- سهم بالای جوانان در ترکیب جمعیتی کشور که بیشترین مصرف کننده پای پوش می باشند.
- وجود فروشگاههای زنجیره ای شرکت کفش ملی و بلا
- تولید درصد بالای مواد اولیه مورد مصرف پای پوش در کشور
- راهیابی به بازارهای جدیدهدف در پنج سال اخیر توسط صادرکنندگان
- روند رو به رشد منحنی افزایش کیفیت در محصولات پای پوش کشور
- توجه بیش از پیش صاحبان این صنعت به مسائل نرم افزاری
- تجهیز برخی از واحدها به فناوری روز
- رهایی تدریجی بسیاری از صاحبان این صنعت از تفکرات سنتی خود در زمینه های مدیریت واحد-آموزش - نحوه تولید-توزیع- تولید صرفاً" برای داخل و .....

آینده ای روشن فراروی صنعت پای پوش کشور پیش بینی می گردد. بذل توجه مسئولین محترم و عزمی راسخ در جهت رفع مشکلات اساسی این صنعت ، نقاط تاریک موجود در تصویر روشن این صنعت را محو خواهد گرداند.

چنانچه بخشی از حمایتهایی که از برخی از صنایع کشور می شود، شامل صنعت پای پوش گردد قطعاً بازدهی بهتری برای کشور خواهد داشت که حداقل نتایج آن افزایش اشتغال و صادرات می باشد.

پایان

مرداد 1386

منابع و مآخذ:

- 1- مرکز آمار کشور
- 2- بانک مرکزی
- 3- سازمان صنایع و معادن استانها
- 4- سازمان بازرگانی استانها
- 5- مرکز آمار وزارت صنایع و معادن
- 6- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران
- 7- Foot wear magazine
- 8- انتشارات سازمان ملل (فائو)
- 9- نشریات جامعه صنعت کفش
- 10- مرکز تحقیقات ساترا (مرکز تحقیقاتی صنعت کفش در کشور انگلیس)
- 11- سایت های تخصصی صنعت کفش